

DUHOVNI PASTIR

Izhaja vsak mesec.

Velja 8 K na leto.

I. zvezek.

V Ljubljani, januar 1915.

XXXII. letnik.

Katehetika.

(Spisal dr. Fr. Ušeničnik.)

UVOD.

§ 1. Pojem in namen kateheze.

1. **Pojem kateheze.** Beseda kateheza se izvaja iz grškega glagola *κατηχεῖν*, kar se pravi po naše »nasproti se glasiti«, »učiti«. Kateheza torej pomeni etimologično: ustni pouk.

V sv. pismu rabita izraz *κατηχεῖν* evangelist sv. Luka in apostol sv. Pavel. V evangeliju sv. Luka beremo (1, 4): »Teofil, da spoznaš resnico teh besedi, v katerih si bil poučen« (*κατηχῆθης*). Sv. Pavel pa piše v listu do Galačanov (6, 6): »Tisti, ki je v krščanstvu poučevan (ο *κατηχούμενος*), naj podeljuje vse dobro njemu, ki ga poučuje« (*τῷ κατηχούντι*).

V cerkvenem jeziku so z besedo »kateheza« kmalu začeli zaznamovati ustni pouk v krščanskih resnicah za tiste, ki so se pripravljali na sv. krst. Tako je imenoval svoj pouk za katehumen sv. Ciril Jeruzalemski († 386).¹ V isti dobi nam poroča romarica Silvija, da so v Jeruzalemu poučevanju katehumenov rekli »cathecisis« (catechisis).² Ko je prišlo v navado, da je Cerkev vobče krščevala majhne otroke, je pomenila beseda kateheza prvi pouk za otroke, ki so že prejeli sv. krst.

Iz grške besede so narejeni tudi izrazi: katehumen, katehet, katekizem. Besedo *katekizem* je rabil že sv. Avguštin, pa ne v tistem pomenu, v katerem jo rabimo sedaj; katekizem znači sv. Avguštinu isto kar kateheza.³ Ta pomen je ohranila beseda katekizem tudi v srednjem veku, n. pr. pri sv. Tomažu Akv.⁴ Od 16. stoletja naprej pa pomeni katekizem knjigo, v kateri so zbrane glavne resnice sv. vere.

¹ S. Cyrilli Hierosol. Procatechesis nn. 9, 10. Opera, ed. Touttée, Venetiis 1763, pg. 7, 8.

² S. Silviae peregrinatio c. 46; ed. Geyer, pg. 97.

³ Liber de fide et operibus n. 35, in še parkrat v istem delu (ed. Maur. Opera, tom. 6, Venetiis 1731, 185).

⁴ Summa theol. III. q. 71, a. 1.

2. **Namen katehezi.** Daljnji namen ali cilj katehetskemu delu je, narediti otroke sposobne in voljne, da bodo v resnici krščansko živeli. Od tega, kako otroci živé, je zavisno, ali bodo dosegli zadnji in najvišji cilj, večno srečo. Da pa bodo otroci sposobni in voljni za krščansko življenje, je poleg božje milosti potrebno poznanje verskih resnic združeno s trdno vero in versko-nravna vzgoja srca. Otrokom pomagati, da dobé oboje, potrebno versko izobrazbo uma in vzgojo srca, to je bližnji cilj kateheze.

Pouk v verskih resnicah je temelj in pogoj krščanskemu življenju. Res je sicer, na naše življenje in ravnanje bolj vpliva srce s svojimi afekti kakor pa suho, trezno znanje. Toda resnične, solidne vzgoje volje ni brez jasnega spoznanja, združenega s trdno vero. Le ona vzgoja, ki temelji na verski izobrazbi uma, bo dala otrokovi volji tisto trajno razpoloženje, v katerem bo otrok samostojno, pa stalno dobro hotel in delal.¹

§ 2. Važnost kateheze in dolžnost gojiti jo.

1. **Važnost kateheze.** Kateheza pripada med najbolj važne naloge dušnega pastirja:

a) Otrok, ki ga učimo katekizma, ni samo človeški otrok, ampak je otrok božji, deležen božje narave, ustvarjen za to, da bi bil kdaj neskončno srečen pri Bogu v nebesih. Drugih reči, n. pr. pisanja, računanja, se otrok uči bolj za poznejše življenje. Krščanskega nauka se ne uči samo za pozneje, ampak že sedaj, kot otrok, mora tako živeti, da bo prišel v nebesa, če umrje.

b) Otrok je za krščanske resnice bolj sprejemljiv (docilis), kakor odrastli človek. Tudi otrok sicer nosi v sebi posledice izvirnega greha, vendar dobre kali v njem še niso izkvarjene; strast mu še ne mami srca in ne moti duha.

c) Prvi pouk in prva vzgoja, ki jo dobi otrok pri katehezi, vpliva na vse poznejše življenje, in težko se popravi, kar se je zamudilo v zgodnji mladosti. Sv. Ciril Jeruzalemski pravi v svojem prvem nagovoru do katehumenov: Kateheze so bolj važne kakor navadni govori v cerkvi. Ko poučujemo katehumente, je tako, kakor takrat, ko sadimo drevje; če ne kopljemo globoko, kdaj naj potem bolje vsadimo, kar smo prvič slabo vsadili?²

d) Od tega, kako je mladina poučena v krščanskih resnicah, je v mnogočem zavisna blaginja človeške družbe. »Sreča in nesreča celih rodov sloni na temeljiti razlagi katekizma,« tako govore avstrijski škofje v »navodilu za vporabo katekizma« (25. novembra 1897).

¹ Cf. J. Linden, S. J., *Behandlung des Katechismusunterrichtes in der Volksschule*, n. 1. (Grundfragen der Katechetik, H. 1, Wien u. Leipzig 1911; 49 sq.)

² S. Cyrill. Hierosol. *Procatechesis* n. 11, Opera ed. Toultée, Venetiis. 1763, pg. 8.

Praktična posledica. Ker je kateheza tako važna za vzgojo otrok, naj dušni pastir po svoji krivdi ne zamudi nobene ure v šoli. Če se kdaj zgodi, da je zadržan po drugem dušnopastirskem opravilu in ne more iti ob določeni uri v šolo, naj o tem za časa obvesti voditelja šole,¹ zamujeno uro pa pri prvi priliki nadomesti. Šolsko vodstvo v tem slučaju mora dati katehetu ob drugem času toliko ur, kolikor jih je zamudil.²

2. Dolžnost, gojiti katehezo. Ker je kateheza tako imenitna za vse otrokovo življenje, je jasno, zakaj Kristus in v njegovem imenu sv. Cerkev nalaga dušnim pastirjem strogo dolžnost, da uče otroke krščanske resnice.

a) Jezus Kristus je velel apostolom in njih naslednikom: »Pojdite in učite vse narode in krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha. Učite jih izpolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal.«³ V učeniški službi, ki jo je Kristus s temi besedami izročil svoje sv. Cerkvi, je obsežena tudi kateheza. Od Kristusa nam dani učitelji so papež in škofje. Ti torej so *ex iure divino* dolžni učiti vse vernike, tudi otroke.

Ker škofje ne morejo sami osebno učiti vseh sebi izročenih vernih, imajo pomočnike, ki v njih imenu oskrbujejo katehezo; ti pomočniki so mašniki, dušni pastirji.

S škofovim dovoljenjem smejo krščanski nauk učiti tudi kleriki, ki še nimajo višjih redov, in celo laiki, moški in ženske (učitelji in učiteljice).

b) Zapoved Gospodovo je sv. Cerkev bolj natanko določila in strogo obveznost za katehezo ob raznih prilikah poudarjala. Sveti tridentinski zbor n. pr. določa: »*Idem (sc. episcopi) etiam saltem dominicis et aliis festivis diebus pueros in singulis parochiis fidei rudimenta et obedientiam erga Deum et parentes diligenter ab iis, ad quos spectabit, doceri curabunt, et si opus sit, etiam per censuras ecclesiasticas compellent.*«⁴

Isto ponavljajo provincialne in diecezanske sinode.

Prva ljubljanska sinoda govori o katehezi takole: »*Munus catechizandi non est levioris ponderis quam munus concionandi. Catechesi enim ponitur fundamentum, praedicatione superstruitur aedificium. Est ergo par utriusque muneris gravitas atque necessitas... Eapropter omnes ad catechizandum obligatos obtestamur in Domino, ut magna sollertia hac in parte impleant ministerium suum, nec labore, nec itinerum difficultate, nec aliis obstaculis vincendi.*«⁵

Dolžnost, učiti otroke katekizma, imajo: a) župniki, vi officii, in sicer sami, osebno; β) redni pomočniki

¹ § 115. š. i. u. r.

² Nauč. ministr. 23. febr. 1875, št. 7465.

³ Mt. 28, 19, 20.

⁴ C. Trid. sess. 24, decret. de reform. c. 4.

⁵ Syn. Labacen. a. 1903, pg. 159.

(cooperatores) v dušnem pastirstvu; 7) kateheti, ki so posebe od škofa pooblašteni in odločeni za to službo.¹

Da se škof more prepričati, kako od njega pooblašteni mašniki vrše katehetsko službo, imenuje posebne nadzornike, ki v njegovem imenu nadzorujejo katehete v šoli.

V ljubljanski diecezi so nadzorniki za verouk v ljudskih šolah dekani. Kdaj naj nadzorujejo, o tem je deželni šolski svet za Kranjsko izdal (18. septembra 1910, št. 5918) poseben odlok, v katerem pravi, da se nadzorovanje vrši ob urah, določenih za verouk v urnem redu. Če hoče dekan, da nadzoruje kateheta kako drugo uro ali kak drugi dan, kakor je določen v urniku, naj se šolski voditelj in katehet o tem dogovorita; šolskemu vodstvu pa se naroča, naj tozadevnim željam rado ustreže.

Po avstrijskih državnih zakonih ima najvišje nadzorstvo nad vsem šolstvom in vso vzgojo država. Vendar pa državni zakon prepušča Cerkvi pravico, da sama neposredno vodi in nadzira verski pouk.² Nadzorovanje nad veroukom, ki po zakonu pristoji državi, izvršuje pred vsem okrajni šolski nadzornik; »to nadzorovanje pa se mora omejevati zgolj na varovanje splošnega šolskega in učnega reda.«³

§ 3. Težave pri katehezi. Kako jih premagati.

Katehetovo delo je važno, je pa pogosto tudi težko. Predmet katehezi so izvečine nadčutne reči; torej za otroka, ki ves živi v čutnih predstavah, težko umevne. Otrok je lahko-miseln, hitro se raztrese. Vzgojno delo katehetovo opovira posledica izvirnega greha, hudo nagnjenje, ki, če tudi še ni razvito, se vendarle javlja že v otroku. Pogosto domača hiša podira katehetovo delo v šoli. Vsa okolica, v kateri otrok raste, je v naši dobi ne malokrat sovražna veri. Vrhu vsega je v naših šolah za verouk odmerjenega le malo časa.

Težave bo premagal dober katehet. Misli naj večkrat:

a) Kateheza v šoli je vprav tako imenitno dušnopastirsko delo kakor pridiga v cerkvi. O tej stvari je izrekel papež Pij X. zelo resne besede: »Vemo, so taki, katerim katehetska služba mrzi, češ, da se med ljudmi manje ceni in da ne donáša časti. Mi pa pravimo, kdor tako sodi, njega vodi bolj lehkomišelnost kakor resnica.«⁴

b) Katehet ima vzgojna sredstva, kakršnih nimajo učitelji drugih predmetov in tudi stariši ne: on je poslanec Kristusov; ima zase nadnaravno avtoriteto; kot mašnik moli in opravlja vsak dan presv. daritev: naj v molitvi in pri sv. daritvi ne pozabi svojih katehumenov.

c) Vzor katehetu je Jezus Kristus, ki je otroke posebno ljubil: »pustite male k meni.«

¹ Cf. Wernz, Jus decretalium, III., n. 44.

² §§ 1. in 2. drž. zak. z dne 25. maja 1868, s katerim se izdajajo načelne določbe o razmerju med šolo in Cerkvijo; § 5. drž. zak. o ljudskih šol. 14. maja 1869.

³ § 32. zak. 23. okt. 1912, veljaven za Kranjsko, o šolskem nadzorstvu.

⁴ Pii X. Lit. encycl. »Acerbo vimis«, de christiana doctrina tradenda, 15. apr. 1905.

d) Kakršna je mladina, taka bo prihodnost sv. Cerkve: ljubezen do Cerkve mora torej kateheta izpodbujati k gorečnosti.

e) Za delo in trud čaka kateheta najlepše plačilo. Pogosto mu je že v šoli v plačilo tisto čisto in sveto veselje, ki ga čuti v srcu, ko vidi, kako ga otroci pazljivo poslušajo in kako si prizadevajo, da storé, kar jim velewa katehet. Plačilo mu je hvalježnost pri učencih, ki se pogosto kaže še v poznejših letih. Najlepše plačilo pa ga čaka v nebesih.

§ 4. Pogoji za katehetsko službo.

1. Prvi pogoj je *missio canonica*, t. j. pooblaščenje, ki ga dá škof, da sme kdo javno učiti krščanski nauk. Za privatni pouk seveda to pooblaščenje ni potrebno. Potrebno pa je za javen pouk; zakaj Kristus je samo apostolom in njih naslednikom, škofom, govoril: »Pojdite in učite«. Samo ti imajo torej oblast učiti; vsi drugi, pa naj so mašniki ali laiki, morejo javno učiti samo tedaj, če jih škofje v to pooblasté ali pošljejo. Misel, da krščanski nauk lahko vsak uči, tudi če ni poslan od Cerkve, je sveti zbor tridentinski obsodil kot versko zmofo.¹

Če torej kje svetni učitelj namesto mašnika uči v šoli krščanski nauk, mora za to dobiti dovoljenje cerkvene oblasti. Tako velewa tudi § 5. avstrijskega drž. zakona o ljudskih šolah (z dne 14. maja 1869). A učitelj, ki naj mu škof dá pooblaščenje, je moral prej dostati preskušnjo iz veronauka pred zastopniki Cerkve.²

2. Pooblaščenje daje Cerkev; a pogoj za pooblaščenje je o s e b n a s p o s o b n o s t katehetova. Kaj pa dela kateheta sposobnega za njegov sveti poklic?

a) Podlaga katehezi je znanje sv. pisma, dogmatike, morale, liturgike. Vseh teh rečij se je katehet kot bogoslovec učil v šoli, v semenišču. A to ne zadoščuje. Kdor hoče biti dober katehet, točen in korekten v razlagi krščanskih resnic, se mora tudi pozneje baviti z bogoslovjem, ponavljati mora dogmatiko, moralo, liturgiko, proučevati sv. pismo. Razun bogoslovne vede je za kateheta nujno potrebno tudi znanje pedagogike in didaktike in posebe znanje katehetike. Čitati mora katehetične liste, udeleževati se katehetskih shodov, pri drugih hospitirati.

b) Poleg bogoslovne, pedagoške in katehetične izobrazbe je treba za vsako katehezo še p o s e b n e p r i p r a v e. Nihče naj se ne zanaša na naravni dar govorice. Kdor hoče govoriti otrokom jasno za razum in toplo za srce, se mora vestno in skrbno pripravljati za šolo. Če ne more vse kateheze do besede s p i s a t i, naj si napravi vsaj dobro dispozicijo.

¹ C. Trid. sess. 23, can. 7.

² § 38. drž. zak. o ljudsk. šol. (2. maja 1883).

Pij X. naroča škofom v svoji encikliki »de christiana doctrina tradenda«: »... illud assidue commendetis et urgeatis oportet, ut parochi ne imparati catechesis praeceptiones habeant, sed diligenti prius adhibita praeparatione... Facilius longe est reperire oratorem, qui copiose dicat ac splendide, quam catechistam, qui praeceptionem habeat omni ex parte laudabilem.«¹

c) Z znanstveno izobrazbo in dobro pripravo združuj katehet krepostno življenje. Katehetov zgled je najboljši nazorni nauk za otroke.

Katehetu najpotrebnejša čednost je krščanska ljubezen do otrok, tista ljubezen, o kateri pravi apostol Pavel (1. Cor. 13): »Charitas patiens est, ... omnia suffert, omnia sperat, non quaerit quae sua sunt.« Ta ljubezen pomaga katehetu, da mirno potrpi z otroki, ki so slabo nadarjeni, zanikarni, zanemarjeni: ljubezen mu daje poguma ob neuspehih in ga izpodbuja k vstrajnosti, če tudi ne bi imel na svetu pričakovati nobenega plačila za svoje delo in trud.

Katehet, ki otroke ljubi, je srečen in vesel v šoli sredi otrok, in otroci so veseli in srečni pri svojem gospodu katehetu. V vsem njegovem vedenju in govorjenju se razodeva neka vedrost in dobrohotnost združena z očetovsko resnobo. On umeje z otroki po otroško govoriti, konkretno, živahno, krepko, a preprosto; njegova beseda je topla, a ne patetična, ne umetničena, ne afektirana.

Ljubezen do otrok pridobi katehetu tudi zaupanje pri stariših, ki potem doma radi podpirajo katehetovo prizadevanje v šoli.

Katehet ljubi otroke, a njegova ljubezen bodi duhovna, ne čutna. Skrbno se varuj čutnega nagnjenja, mehkobne sentimentalnosti. Nikar se otrok ne dotikaj, nikar jih ne božaj. Njegova ljubezen bodi ljubezen duhovnega očeta, zato pa resna in modra.

§ 5. Pojem in razdelitev katehetike.

1. Katehetika je sistematično urejena in znanstveno utemeljena vsota pravil, po katerih naj se občna didaktična in vzgojna načela vporabljajo pri katehezi; ali bolj na kratko povedano: katehetika je znanstveno navodilo, kako naj katehet otroke uči in vzgaja.

Splošna didaktika in pedagogika je torej podlaga, na kateri katehetika snuje svoja posebna pravila.

Pravila katehetike so umerjena za prakso; a če naj ima katehetika značaj vede, mora biti v praktičnem navodilu neki sistem, in pravila morajo biti z znanstvenimi razlogi utemeljena.

¹ Pii X. Lit. encycl. »Acerbo nimis« de christiana doctrina tradenda. 15. apr. 1905.

2. Rekli smo, da je bližnji namen katehezi dvojen: katehet mora učiti in vzgajati. Tako je dvojna tudi naloga katehetike; obsega namreč znanstveno navodilo, kako naj katehet otroka v krščanskih resnicah poučuje, in kako naj ga vzgaja za krščansko življenje. Zato v katehetiki govorimo posebe o katehetskem poučevanju in posebe o katehetski vzgoji.

V praksi se pouk in vzgoja ne dasta deliti. Tako tudi v katehetiki ni mogoče popolnoma ločiti obojno nalogo, ampak je treba v katehetski didaktiki marsikaj povedati, kar je potrebno tudi za vzgojo.

Ker je kateheza v Cerkvi že od prvega početka bila v navadi, bomo pri raziskavanju temeljnih načel tem lažje ubrali pravo pot, čim bolj se oziramo na cerkveno tradicijo, na zgodovino kateheze. Predno bomo torej razpravljali o dvojni nalogi katehetovi, bomo najprej podali kratek pregled o razvoju kateheze od stare dobe do našega časa.

Tako torej ločimo v katehetiki tri razdelke: 1. zgodovinski pregled kateheze; 2. katehetsko poučevanje; 3. katehetska vzgoja.

I. Razdelek.

Kratek zgodovinski pregled o katehezi, katehetiki in katekizmu.

§ 1. Kateheza v stari dobi in v srednjem veku.

I. **Kateheza v stari krščanski dobi**¹ ni bila namenjena krščenim otrokom, kakor dandanašnji, ampak odrastlim nevernikom. To treba pomniti, ko govorimo o katehezi v onih prvih časih.

Apostoli so se ravnali po navodilu Gospodovem: »učite vse narode, krščujte...« Kdor je želel biti sprejet v krščansko občino, njega so najprej poučili v sv. veri in potem šele krstili. Pouk pa je moral biti drugačen pri Judih, drugačen pri nevernikih.

Kratek osnutek za pouk pri Judih imamo v listu do Hebrejcev v prvih vrstah šestega poglavja,² in v govoru apostola sv. Petra na binkoštni praznik.³ Verovati morajo v Jezusa Kristusa kot Sina božjega, pokoro delati za grehe in v želji po novem neminljivem življenju prejeti sv. krst in druge zakramente.

Nevernikom je bilo treba najprej oznanovati, da je en sam Bog, ki je vse ustvaril in ki bo sodil pravične in

¹ Cf. Gatterer-Krus, *Katechetik u. Methodik*, Innsbruck 1909, pg. 12 ss.; Wetzer u. Welte, *Kirchenlexikon*.² VII. s. v. *Katechetik*; Cabrol, *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie* (Paris 1910), s. v. *Catéchèse, Catéchuménat*.

² Hebr. 6, 1—2.

³ Act. 2, 22, ss.

krivične. Govor sv. Pavla na Areopagu v Atenah nam je vzorec za pouk med neverniki.¹

To je bilo jedro apostolske kateheze. Glavne misli tega pouka so dobile kmalu določno formulo v »apostolski veri« (symbolum apostolicum). Nekateri mislijo, da najdemo začetek, prve člene, apostolske vere že v prvem pismu do Korinčanov²: »Sporočil sem vam predvsem, kar sem tudi prejel: da je Kristus za naše grehe umrl po pismih; in da je bil pokopan, in da je tretji dan vstal po pismih.«

Sledovi kateheze ob koncu 1. stoletja so se nam ohranili v spisu Didache, cap. 1.—6.³ Odpira se pred nami dvojna pot: pot življenja in smrti ἡ ὁδὸς τῆς ζωῆς, ἡ τοῦ θανάτου ὁδός. Pod podobo te dvojne poti so v knjižici povzete nra vne zapovedi in prepovedi, ki se jim mora ukloniti kristjan.

Katehumenat. Čim bolj se je množilo število vernikov, tem bolj je morala Cerkev skrbeti, da uredi pouk za kandidate sv. krsta in določi pogoje za sprejem. Razvil se je katehumenat, šola pripravljanja na sv. krst. Sv. Justin († ok. l. 165.) že govori v svoji prvi apologiji o tej napravi.⁴

Kandidati sv. krsta, Tertullian jim nekoč pravi novitioli⁵, so se ves čas pripravljanja imenovali katehumeni. Ko se je kandidat ob koncu preskušnje odločil za sv. krst, tedaj je bil electus, competens, φωτιζόμενος (illuminandus), βαπτίζόμενος.

1. Predno je bil kdo sprejet med katehumene, je moral predvsem izjaviti, iz katerega nagiba želi sprejeti krščansko vero. Škof ali mašnik je vprašal kandidata tudi, kako je do tedaj živel, kaj delal. Podobarji, ki so izdelovali malike, gladiatorji, igralci v gledišču, vedeževavci in drugi, ki so se bavili z nepoštenim, ali vsaj kristjanom nedopustnim delom, so se morali odpovedati svojemu poklicu.⁶

Tudi temeljne krščanske resnice o Bogu Stvarniku, Odrešeniku in Sodniku je moral poznati kandidat, predno so ga uvrstili med katehumene. Sv. Avgustin nam v knjižici De catechizandis rudibus pripoveduje, kako naj se poučujejo oni, ki so v veri še popolnoma nevedni, rudes adhuc in fide.

Sprejemanje v katehumenat se je vršilo slovesno, a obredi niso bili povsod enaki. Škof je na nove katehumene pokladal roke, molil nad njimi in jih zaznamoval s sv. križem.

¹ Act. 17, 22 ss.

² 1 Cor. 15, 3—4. Cf. Denzinger - Bannwart, Enchiridion Symbolorum¹⁰ n. 1.

³ Διδαχὴ τῶν δωδεκά ἀποστόλων. Doctrina duodecim apostolorum, ed. Rauschen, Florileg. patr. I. Bonnae 1904 pg. 9 sq.

⁴ Apol. I. cap. 61.

⁵ De poenit. c. 6; Migne, P. L. 1, 1236.

⁶ Cf. Constit. Apost. l. 8, 32; ed. Funk 535 ss.

Pri božji službi so katehumeni z verniki skupaj poslušali branje in razlaganje sv. pisma. Razun tega pa so jih kleriki, časih tudi laiki, še posebe poučevali. Namen pouka je bil: katehumenom dati potrebno znanje v krščanskih resnicah, obenem pa jih pripraviti za lepo krščansko življenje. Zato so brali v katehumenatu zlasti knjige moralne vsebine: Knjigo modrosti, Pridigarja, Tobievo, Esterino, Juditino knjigo in sv. evangelije.

V starejši dobi je trajalo poučevanje samo nekaj mesecev; pozneje so katehumenat raztegnili na dve, in po vzhodnih krajih celo na tri leta. Škof pa je smel po previdnosti čas poskušnje okrajšati, ali po potrebi tudi podaljšati. Zgodilo se je tudi, da so katehumeni sami odlašali sv. krst, nekaj ker so se bali strogega krščanskega življenja, nekaj pa tudi, ker so želeli, da bi tem bolj gotovo umrli v milosti sv. krsta. Sv. Gregorij Naz. je bil krščen, ko je imel že 30 let, ne mnogo prej sv. Bazilij, sv. Križostom v 28. letu; tudi sv. Ambrozij in sv. Avguštin sta prejela krst šele v moški dobi.¹ Cerkevni očetje so pogosto to razvado grajali. V 5. stoletju so razvado odpravili.

2. *Competentes*. V početku posta je navadno povabil škof katehumene, naj se oglasé za sv. krst. »Ecce pascha adest, da nomen ad baptismum«, pravi sv. Avguštin.² Imena tistih, o katerih je škof sodil, da so vredni, so vpisali v posebne listine; imenovali pa so se poslej, ne več katehumeni, ampak *competentes* ali *electi*.

Postni čas je bil odločen za neposredno pripravo na sv. krst. Poseben pouk za kompetente, eksorcizmi in skrutiniji so bili glavna stvar v tej bližnji pripravi.

a) Kompetenti so imeli sami zase svoj pouk. Učil jih je škof ali kak mašnik, časih tudi lektor v to posebe odbran. Sv. Ciprijan imenuje mašnike, ki so učili katehumene, »presbyteri doctores«, ali »doctores audientium«.³ Sv. Ciril v Jeruzalemu, sv. Janez Krizostom v Antiohiji, sv. Avguštin v Hipponu so kot mašniki bili katehetje, »presbyteri doctores«, »doctores audientium«, *διδάσκαλοι*.

Jasno podoba o zadnjem pouku pred sv. krstom lahko ponamemo iz katehez sv. Cirila Jeruzalemskega in iz opisovanja romarice Silvije (al. Etherie).⁴ Sv. Ciril je imel l. 347. ali 348. v postnem času 19 katehez, v katerih je kompetentom razlagal ponajveč »apostolsko vero«, symbolum. Velikonočni teden pa je v 5 mistagogičnih katehezah govoril novokrščencem, neofitom, o krstu, o birmi in sv. Rešnjem Telesu.

¹ Cf. Kraus, Real-Encyklopädie der christl. Alterthümer. (Freiburg i. Br. 1886) s. v. Kindertaufe.

² S. August. Sermo 132, ed. Maur. tom. 5, Venetiis 1731, 646; Cf. S. Silviae Peregrinatio c. 45, ed. Geyer pg. 96; S. Cyrill. Hierosol., Procatechesis n. 1, Opera, ed. Touttée, Venetiis 1763, pg. 2.

³ Epist. 29; ed. Hartel pg. 548.

⁴ S. Silviae peregrinatio, cc. 45—47; ed. Geyer pg. 96 ss.

Apostolsko vero torej in »Oče naš« so kateheti učili šele kompetente, ne pa navadne katehumene. Pouk, pri katerem je katehet zaupal ali izročil kompetentom obojno formulo, so imenovali *traditio symboli et orationis dominicae*. V rimski Cerkvi se je to zgodilo v sredo po 4. postni nedelji, drugje na cvetno nedeljo. Kompetenti so se morali obe molitvi na pamet naučiti in pred škofom ali mašnikom katehetom ponoviti: *redditio symboli et orationis dominicae*. V Jeruzalemu se je proti koncu 4. stoletja to vršilo veliki teden zelo slovesno. Škof je sedel na prestolu v absidi za oltarjem. Kompetenti so šli eden za drugim pred njega, sin z očetom, hči z materjo, in so molili vero. Nazadnje je škof vse skupaj ogovoril.¹

Zapoved tajnosti, *disciplina arcani*, je branila kompetentom z navadnimi katehumeni ali celo z neverniki govoriti o rečeh, ki so jih slišali pri tej bližnji pripravi na sv. krst. Vendar pa zapoved tajnosti ni bila ob vsakem času enako stroga. V 2. stoletju, se zdi, sploh ni bilo te zapovedi; cerkveni očetje 4. stoletja sv. Ciril Jeruzalemski, sv. Gregor Naz., sv. Janez Krizostom, sv. Avguštin pa pogosto v svojih govorih omenjajo, da pred katehumeni ne morejo vsega povedati, a verni da jih že razumejo.²

Pouk se je vršil v cerkvi ob določenih urah; romarica Silvija nam pove,³ da so v Jeruzalemu bile kateheze zjutraj od 6. do 9. ure. Dobri stariši so pa tudi doma poučevali katehumene.

β) Že pri sprejemu v katehumenat so bili eksorcizmi v navadi. V dobi bližnje priprave pa so kleriki pri vsaki božji službi pokladali roke na kompetente in izvrševali nad njimi eksorcizme.⁴ To zarotovanje naj bi kandidata opominjalo, da mora vsako zvezo s hudobnim duhom kot početnikom greha raztrgati. Zato pa je moral kompetent tudi pridno moliti in pokoro delati. »*Ingressurus baptismum*«, pravi Tertullian,⁵ »*orationibus crebris, ieiuniis et geniculationibus et pervigiliis orare oportet et cum confessione omnium retro delictorum*«. ⁶ Izpoved, o kateri govori Tertullian, seveda ni bila zakramentalna obtožba, ampak kot del ascetične priprave na sv. krst tu in tam v navadi.

γ) O kandidatovem življenju je škof poizvedoval že pri sprejemu v katehumenat. Za kompetente pa je bilo določeno še posebno očitno izpraševanje ali skrutinij. K izpraševanju so

¹ S. Silviae peregrinatio c. 46, ed. Geyer pg. 98.

² Cf. Cabrol, Diction. 2561.

³ o. c. cap. 46, pg. 98.

⁴ Cf. e. gr. S. Silviae peregrinatio c. 46, ed. Geyer pg. 97.

⁵ De bapt. c. 20; Migne, P. L. 1, 1222.

⁶ Podobno govori sv. Ciril Jeruz.; Procatechesis n. 16, Opera ed. Toutée, Venetiis 1763 pg. 12.

prišli stariši in priče, ki so poznale kompetenta. Za vsakega kompetenta posebej je škof vprašal znanca, če lepo нравno živi, če je starišem pokoren, če ni vdan pijači ali ničemurnosti ali kakemu drugemu še hujšemu grehu. Tujca, ki ni imel zase nobene priče, niso zlahka pustili h krstu.¹

3. Neophyti. Po noči med veliko soboto in veliko nedeljo so kompetenti prejeli sv. krst.² Med velikonočno osmino je bila za novokrščence ali neofite vsak dan zopet kateheza. Nauk o sv. krstu, o birmi, o sv. Rešnjem Telesu, o sv. maši, ki ga kompetentom še niso zaupali, so jim razlagali ta teden. Vzorec teh katehez se nam je ohranil v petih mistagogičnih katehezah sv. Cirila Jeruzalemskega.

Začetek katehumenata sega nazaj v 2. stoletje; v 5. stoletju pa je ta cerkvena naprava že propadala. Vzroki so bili razni: dobo katehumenata so vedno bolj krajšali, dneve, v katere so delili sv. krst, so množili; katehumeni niso imeli več tistega visokega pojma o krščanski morali kakor v prvi dobi, in zato je bilo zanje same boljše, da so prej prejeli sv. krst; začelo se je misijonsko delo med novimi narodi, in v velikih množicah, ki so hitele pod zastavo sv. križa, ni bila več mogoča stara disciplina katehumenata; vedno bolj pogosto so krščevali otroke, in tako je sam po sebi katehumenat moral počasi prenehati.

Spomin na katehumenat stare krščanske dobe se je ohranil do danes v obredih sv. krsta. V misijonskih krajih, kjer sprejemajo v Cerkev odrasle ljudi, pa je katehumenat še sedaj v navadi, če tudi ne več v tisti obliki kakor v starih časih. Misijonarjem pomagajo kateheti laiki.³

II. V srednjem veku je katehumenat prenehal: namesto odrastlih, ne še krščenih katehumenov, so se poslej zbirali h katehezi otroci, ki so sv. krst prejeli, še predno so se pameti zavedali.

Prav kedaj so splošno začeli krščevati otroke, ne vemo.⁴ O apostolih beremo v sv. pismu, da so krščevali cele družine⁵; torej, tako smemo sklepati, so krščevali tudi otroke. Zanesljiva priča za krščevanje otrok nam je sv. Irenej, učenec sv. Polikarpa in škof lionski († v početku 3. stoletja⁶). Origen († ok. 254) piše: »Cerkve je od apostolov spre-

¹ S. Silvae peregrinatio c. 45, ed. Geyer pg. 96, sq.; natanko je skru-
tinij opisan v sedmem Ordo Romanus, v knjigi rubrik iz 6. stol.

² Velikonočna vigilijska je bila v rimski Cerkvi navaden čas za kršče-
vanje; kdaj so sicer še krščevali, o tem bomo bolj podrobno govorili pri
zakramentu sv. krsta. Slovesen obred sv. krsta v Rimu v stari krščanski
dobi je natanko popisal Grisar, Geschichte Roms u. der Päpste im Mittel-
alter, Bd. I n. 531, pg. 800 ss.

³ O pripravi katehetov v misijonskih deželah gl. n. pr. Die kathol. Mis-
sionen, 40. Jahrg. (1911/1912), pg. 186: Die Katechistenschule in Südschantung.

⁴ Cf. Kraus, Real-Encyklop. der christl. Alterthümer. (Freiburg i.
Br. 1886) s. v. Kindertaufe.

⁵ Act. Ap. 16, 15; 16, 33; 1 Cor. 1, 16.

⁶ Contra haeres. l. 2, c. 22, 4; Migne, P. Gr. 7, 784.

jela tradicijo, da krščuje tudi otroke.¹ Znamenito je sinodalno pismo s v. Ciprijana († 258), v katerem nam poroča, kaj je bilo sklenjeno na sinodi v Kartagi (l. 252.).² Proti Fidu, ki je hotel, naj se pri otrocih čaka s krstom do osmega dne, kakor pri obrezovanju v starem zakonu, pravi Ciprijan, naj se otroci krščujejo že drugi ali tretji dan po rojstvu, zakaj pri otrocih nobena stvar ne ovira nebeške milosti, in zato so otroci prav posebno sprejemljivi za sv. krst. »Deus ut personam non accipit, sic nec aetatem.« Iz besedi sv. Ciprijana sklepajo nekateri, da je bila v onem času že zapoved, da se morajo krščevati otroci; a če tudi zapovedi še ni bilo, bila je gotovo že naveda, da so krščevali otroke. Sv. Avguštin, ki je proti Pelagijancem zagovarjal dogmo o izvirnem grehu, imenuje krščevanje otrok »apostolicam praedicationem« in potem nadaljuje: »propterea cum baptizandis parvulis festinatur et curritur, quia sine dubio creditur, aliter eos in Christo vivificari omnino non posse.«³

Prvi pouk v krščanskih resnicah so dobivali otroci v domači hiši: stariši so jih učili moliti »Oče naš« in »Vero« in jih navajali na krščansko življenje. Če so starši zanemarjali svojo dolžnost, so morali krstni botri poskrbeti za prvi pouk in vzgojo otrok.⁴

Delo starišev in botrov so nadaljevali in izpopolnjevali dušni pastirji v cerkvi in šoli; mašnikom so časih pomagali tudi navadni kleriki in celo laiki. Šole (samostanske, stolne, župnijske) so bile prvotno namenjene samo izobrazbi klerikov; a v dobi Karolingov so začeli v te šole hoditi tudi dečki, ki niso nameravali posvetiti se duhovskemu stanu. Strogo pa je ukazal Karol Veliki vsem starišem, da morajo otroke pošiljati h katehezi.

Učili so otroke in jim razlagali zlasti apostolsko vero in Oče naš; cilj pouka pa je bilo življenje po veri. S posebno skrbnostjo so pripravljali otroke na prvo sv. izpoved in sv. obhajilo. To nam pričajo še ohranjeni knjižni spomeniki iz one dobe pri Nemcih in tudi pri nas Slovencih. Najstarejši spomeniki, pisani v slovenskem jeziku (»brižinski spomeniki« iz 9.—12. stoletja), obsegajo očitno izpoved, ki jo je molilo ljudstvo za duhovnikom, odgovor ali opominjanje pred izpovedjo in izpovedno molitev.⁵ Pouk o izpraševanju vesti so navezavali na sedem glavnih grehov, proti koncu srednjega veka pa na deset božjih zapovedi.

Najpotrebnejše stvari o izpovedi in rudimenta fidei so pisali na lesene deščice in jih obešali po cerkvah, šolah, hospicijih. Tistim, ki niso znali brati, so služile kot nazorno sredstvo za krščanski nauk mnoge slike po cerkvah. Katehetom in pridigarjem je bila od 13. stoletja naprej v didaktičen pomoček biblija pauperum, ilustrirano navodilo za krščanski nauk.

¹ Commenta in ep. ad Rom. l. 5, n. 9; Migne, P. Gr. 14, 1047; cf. et. in Levit. hom. 8, 3; in Luc. hom. 14; Migne, P. Gr. 12, 496; 13, 1835.

² Epist. 64, Cyprianus et ceteri collegae, qui in concilio adfuerunt numero LXVI, Fido frati; ed. Hertel, pg. 718 sq.

Epist. 166, c. 7, n. 21; ed. Maur. tom. 2 (Venetiis 1729) 592. Že Tertullian nam pove, da so botri, »sponsores«, svoje varovance učili in vzgajali. De bapt. 18; Migne, P. L. 1, 1221.

⁵ Gl. Glaser, Zgodovina slov. slovstva. I. (V Ljubljani 1894), str. 45. sq.

Sredi lista je naslikan glavni prizor iz novega zakona (n. pr. Marijino oznanjenje, rojstvo Jezusa Kristusa, darovanje v templju); naokrog so razvrščeni tipi, predpodobe, starega zakona; dodano je tudi zadevno besedilo sv. pisma.¹

Krščanski vzgoji ljudstva so v srednjem veku služile tudi religiozne dramatične predstave.

Kako visoko so v oni dobi cenili katehezo, za to so nam priče učeni in sveti možje, Alkuin, sv. Tomaž Akv., sv. Bonaventura, ki v svojih spisih za pridigarje in katehete razlagajo glavne formule krščanskega nauka: Oče naš, Češčeno Marijo, Vero in dekalog. Ko je proti koncu srednjega veka kateheza začela propadati, je slavní J a n e z G e r s o n († 1429), kancelar pariške univerze, izdal knjižico »de parvulis trahendis ad Christum«, v kateri dokazuje, kako koristno, potrebno in zaslužno delo je, poučevati otroke v krščanskih resnicah in jih pripravljati na sv. izpoved.² S v. A n t o n i n, nadškof v Florenci, pa je napisal prvi doslej znani katekizem v pravem pomenu; natisnjen je bil v Benetkah l. 1473.³

§ 2. Kateheza v novi dobi.

I. **Katekizmi.** Odpor proti krivovercem 16. stoletja je vzbudil v katoličanih novo življenje. Tridentinski zbor je v svojih dekretih načrtal reformo, ki naj se izvrši v Cerkvi, in določil sredstva, s katerimi naj se reforma izvede. Kot glavni sredstvi za reformo je ukazal sveti zbor: ustanovitev semenišč za vzgojo klerikov in temeljit verski pouk za krščansko ljudstvo. Kar zadeva pouk ali katehezo, je tridentinski zbor že leta 1546, v svoji 5. seji in iznova l. 1563. v 24. seji opomnil dušne pastirje na njih sveto dolžnost, da naj oznanjajo krščanskemu ljudstvu božjo besedo in zlasti mladino uče glavnih verskih resnic.⁴

Potreba časa je zahtevala, da se nasproti zmotam katoliški nauk kratko in točno formulira. Izšli so razni k a t e k i z m i. Omenimo samo najbolj važne.

Catechismus ad Parochos. Tridentinski zbor je v svoji 25. seji l. 1563. odločil, da naj se izda za dušne pastirje poseben

¹ Cf. Kultur, 12 (Wien 1911), pg. 56 sq.: Luttor, Die Schätze der Armenbibel; tam je tudi zavrnjeno mnenje, da je bila biblia pauperum zbirka vzorcev za umetnike (Malerbuch, Skizzenbuch); cf. Laib u. Schwarz, Biblia pauperum, Zürich 1867, pg. 20 sq.

² Gersonova knjižica je novejšem času dvakrat izšla v nemškem prevodu: 1.) Sammlung der bedeutendsten pädagogischen Schriften aus alter und neuer Zeit. 23. Bd. Übersetzt von J. Freudgen, Paderborn 1896. 2.) Bibliothek der kath. Pädagogik. 15. Bd. Übersetzt von F. X. Kunz und aa. Freib. i. Br. 1904.

³ En izvod tega katekizma je v našem času našel p. Venturi S. J. in ga omenja v svoji knjigi »Storia della Compagnia di Gesù in Italia«. I. Roma—Milano 190, 277—281; cf. »Stimmen aus Maria Laach«, 1910, Bd. 79, 174.

⁴ C. Trid. sess. 5, cap. 2. de reform.; sess. 24, cap. 4. 7. de reform.

katekizem.¹ Izšel je v Rimu l. 1566. pod naslovom: *Catechismus ex decreto Ss. Concilii Tridentini ad parochos Pii V. iussu editus*. Nakratko so ga imenovali *Catechismus Romanus*, Rimski katekizem. Namenjen ni krščanskemu ljudstvu in šolski mladini, ampak pridigarjem in katehetom. Odlikuje se po jasnem, preciznem nauku in po klasični latinščini. Razdelitev se snuje na štirih starih katehetskih formulah: de Symbolo Apostolorum, de Sacramentis, de praeceptis decalogi, de Oratione Dominica.

V uvodu je razdelitev utemeljena z besedami: »... quoniam quae divinitus tradita fuerunt, multa sunt et varia, ut nec ita facile aut animo comprehendendi, aut etiam mente comprehensa, memoria teneri possint, ut, cum se obtulerit docendi occasio, eorum parata sit et prompta explicatio; sapientissime maiores nostri totam hanc vim et rationem salutaris doctrinae in quatuor haec capita redactam distribuerunt... Quare sequitur, ut explanatis quatuor his, nihil fere ad eorum intelligentiam, quae Christiano homini discenda sunt, desiderari possit.« Pridigarji in kateheti naj razlagajo krščanski nauk vedno v zvezi s temi štirimi formulami: »in omni docendi et interpretandi munere hanc consuetudinem tenebit (Pastor) dirigendi omnia ad prima illa quatuor genera.« (Praefatio nn. 12. 13.)

Rimski katekizem je za katehete in pridigarje izmed prvih virov, ki jih morajo proučevati in pridno uporabljati.

Katekizmi za ljudstvo in šolsko mladino. a) Med raznimi katekizmi, ki so izšli v 16. stoletju in pozneje, se je najbolj razširil in v jedru do danes ohranil katekizem zvel. Petra Kanizija († 1597). Zvel. Kanizij je izdal svoj katekizem za šolsko mladino prvič l. 1555. na Dunaju pod naslovom: »*Summa doctrinae christianae*. Per Quaestiones tradita et in usum christianae pueritiae nunc primum edita.« Knjiga obsega 211 vprašanj in odgovorov. Naslednja leta (1556. in 1559.) je oskrbel Kanizij manjšo in srednjo izdajo svojega velikega katekizma. Izšli so ti katekizmi prvotno v latinskem jeziku, a so bili skoraj ob istem času prevedeni na nemško. Razdelitev v Kanizijevem katekizmu je ista, ki je še zdaj običajna v naših katekizmihih: 1. o veri; 2. o upanju in molitvi; 3. o ljubezni in božjih in cerkvenih zapovedih; 4. o zakramentih; 5. o krščanski pravičnosti.

Ko je zvel. Kanizij še živel, je bil njegov katekizem skoraj v vseh evropskih jezikih nad dvestokrat natisnjen. Sedemnajst let po Kanizijevi smrti je pisal njegov biograf, jezuit p. Matej Rader: »V jezikih vseh narodov pričenja Kanizij govoriti: v nemškem, slavonskem, italijanskem, francoskem, španskem, poljskem, grškem, češkem, angleškem, škotskem, etijopskem, tudi v indijskem in japonskem.«² Knjižica se je pri ljudstvu tako udomačila, da sta bili besedi katekizem in Kanizij sinonimni.

¹ C. Trid. sess. 25, decret. de indice librorum et catechismo etc.

² Cit. v »Navodilu za uporabo katekizma« — izdali avstrijski škofje 25. novembra 1897.

Prvi slovenski katekizem za katoličane je izšel v Gradcu leta 1574. z naslovom: »Compendium Catechismi catholici in Slavonica lingua per quaestiones in gratiam catholicae iuventutis propositum. Per fratrem Leonhardum Pacheneckerum, professum ac sacerdotem coenobii Victorien-sis almi Cisterc. Ord.« Noben izvod te knjige se ni ohranil. Ker imenuje Trubar v uvodu k svojemu »Katekizmu z dvema izlagama« (v Tibingi 1575) Pacheneckerjevo knjižico »jezuitski katekizem«, je Pachenecker, cistercijan v Vetrinju na Koroškem, bržkone prevel Kanizijev katekizem v slovenski jezik.

Jezuit Janez Čandik († 1624) je l. 1618. izdal: »Catechismus Petra Canisia, tu je Christianski nauk«.

b) V laškem jeziku je po naročilu papeža Klemen VIII. l. 1598. priobčil Bellarmin svoj katekizem: »Dottrina cristiana breve da imperarsi a mente«. Rimska stolica je Bellarminov katekizem potrdila in ukazala za Rim in za papeževe dežele, za druge kraje pa ga priporočila. Prevedli so ga v razne jezike, vendar se razun v Italiji in v misijonskih deželah ni nikoli tako razširil kakor Kanizijev katekizem; v Italiji pa je bil v rabi do najnovejšega časa. Ko so na vatikanskem koncilu o tem razpravljali, da bi sestavili enoten katekizem za vso Cerkev, so izbrali Bellarminov katekizem za podlago in vodilo.

c) V drugi polovici 18. stoletja, v dobi racionalizma, Kanizijev katekizem mnogim ni več ugajal. Zdel se jim je preveč sholastičen, za preproste ljudi neumeven, preobširen in prenatančen v dogmi, v moralnih dolžnostih pa prepovršen. Izšli so novi katekizmi, pisani v duhu plitvega verskega racionalizma. Nobeden teh katekizmov pa se ni razširil, nobeden dolgo ohranil. Korekten in po Kanizijevem vzorcu sestavljen pa je bil katekizem, ki ga je izdal znani pedagog in reformator ljudske šole, saganski opat Ignacij Felbiger. Natisnjen je bil prvič l. 1765. v šlezijskem mestu Saganu; od tod njegovo ime »saganski katekizem«. Felbiger je porazdelil snov na tri šolska leta in tvarino, določeno za posamezne razrede, z zvezdicami zaznamoval. Saganski katekizem so v malem času sprejeli po vseh nemških šolah.

Drugi katekizem iz te dobe, ki ga moramo posebe omeniti, je »avstrijski katekizem«. Izdala ga je l. 1777. konferenca avstrijskih škofov z dunajskim nadškofom in kardinalom Migazzijem; pomagal pa je pri delu Felbiger.¹ Na slovenščino ga je prestavil Jurij Japel pod naslovom: »Ta velki Catekismus«. V Ljubljani 1779.

d) V 19. stoletju so se po nemških deželah in drugje zopet poprijeli Kanizijevega katekizma v novi izdaji, ki jo je oskrbel p. Deharbe S. J. Deharbov katekizem je bil prvič natisnjen l. 1847. v Luzernu; pozneje je izšel v mnogih izdajah v Regensburgu. Uvedli so ga tudi na Hrvatskem; pri nas na Kranji-

¹ Cf. A. Rösch, Zur Geschichte des Religionsunterrichtes in der Aufklärungszeit (Pharus, 1914, 7. H., 27).

skem pa so dolgo časa najbolj rabili »Kratki katekizem«, ki ga je sestavil Janez Keck, uršulinski katehet v Ljubljani. Izšel je prvič l. 1838., zadnjikrat, v 17. izdaji, l. 1889.¹

Vatikanski cerkveni zbor je nameraval izdati enoten katekizem za vso katoliško Cerkev. Izdelan je bil poseben predlog, schema constitutionis de parvo catechismo, in mnogo se je o njem razpravljalo. A predno se je mogla stvar definitivno rešiti, se je zbor razšel.²

Naloge, ki je vatikanski zbor ni mogel rešiti, se je poprijel episkopat posameznih držav. Tako so avstrijski škofje, zbrani na Dunaju 9. aprila 1894, potrdili za vso Avstrijo enoten katekizem. Izšel je v treh izdajah kot veliki, srednji in mali katekizem; vse tri izdaje pa so med seboj v koncentričnem razmerju tako, da so v srednjem katekizmu vsa vprašanja malega, in v velikem vsa vprašanja srednjega katekizma. Za podlago mu je bil Kanizijev katekizem.

Za nemške dežele je p. Linden S. J. iznova predelal Deharbov katekizem in ga l. 1900. izdal najprej kot manuskript. V novih popravljenih izdajah so l. 1908.—1912. domalega vse južnonemške škofije sprejele Lindenov katekizem.³

V najnovejšem času je papež Pij X. ukazal sestaviti nov katekizem za Italijo. Izšel je v dvojni obliki, kot veliki in mali katekizem: *Catechismo della dottrina cristiana*. Roma 1913; *Primi elementi della dottrina cristiana*. Roma 1913. V posebnem pismu, z dne 18. oktobra 1912, veli papež, da je novi katekizem za rimsko cerkveno provincijo obvezen, vsem drugim laškim škofijam pa da bodi toplo priporočen.

II. Katehetika. Vprašanje o metodi pri katehetskem pouku je v stari dobi praktično rešil sv. Ciril Jeruzalemski v svojih vzornih katehezah; teoretično je odgovoril na isto vprašanje sv. Avguštin v spisu: *De catechizandis rudibus*. Cirila in Avguština imenujejo zastopnika dvojne poti v katehezi: sintetične in analitične učne poti. Po tridentinskem cerkvenem zboru, ki je v svojih dekretih tako zelo poudarjal potrebo temeljitega verskega pouka za ljudstvo in zlasti za mladino, je bilo vprašanje, kako učiti, bolj važno, kakor prej kedaj. Izšla so kmalu razna navodila, ki naj bi bila dušnim pastirjem kažipot pri katehezi; polagoma smo dobili sistematično urejene katehetike. Našteti hočemo samo nekatere spise te vrste.

¹ A. Kržič, Verouk. Zgodovinsko-slovstvena razprava (V Ljubljani 1904), 12 sq. Točen zaznamek vseh slovenskih katekizmov gl. v Fr. Simončič, Slovenska bibliografija. I. del (v Ljubljani 1903—1905), s. v. Katekizem.

² Cf. Granderath S. J., *Geschichte des vat. Konz.* II. Bd. (Freib. i. Br. 1903), 202 sq.

³ Cf. Roloff, *Lexicon der Pädagogik*. II. Bd. (Freib. i. Br. 1913), s. v. *Katechismus*, 1134.

Govori ob času vojske.

Vojska.¹

Že dolgo časa se nam je napovedovala svetovna vojska, vendar je prišla čisto nepričakovano. Starejši ljudje še vedó pripovedovati o vojskah iz Radeckijeve dobe, mlajši rod pozna vojsko samo iz zgodovine, ne pa iz življenja. Splošna vojna dolžnost sicer vtakne večino mladih mož v vojaško suknjo, a to le za malo let. Naenkrat pa počí glas: vojska, vojska! — Udarec, ki je v nevarnost postavil eksistenco monarhije, je potisnil miro-ljubnemu cesarju meč v roke, prišla je nad Avstrijo doba skrbi, doba žalosti in nevarnosti. Spodbudno je bilo videti, kako so možje navdušeni in vdani v voljo božjo zapuščali domovja, žene in otroke in se podali pod orožje. Bridke so bile ure ločitve za vojake in za ostale; bile so pa tudi ure spodbude. Videli smo, s kako pobožnostjo so prejemali vojaki svete zakramente, hiteli k pridigam, se priporočali božjemu in Marijinemu varstvu, si pripenjali svetinje na prsi; in to nas je tolažilo. Vojaki, ki se tako pripravljajo na boj, morajo zmagati. Država, ki ima toliko pobožnih mož in mladeničev, ne more propasti. Ena misel navdaja vojake in zaostale, namreč: Kri in življenje za našega cesarja, za domovino.

Izbruhnila je vojska, kakršne svet še ni videl, vojska s takimi grozotami, kakršnih svet še ni doživel, kar biva na zemlji. Cel svet je v ognju, milijoni oboroženih vojščakov si stojé nasproti, bojišče se razteza malone čez vse države. Vojska je na zemlji, vojska pod zemljo, vojska v zraku, vojska na morju, vojska celo v globini morjá. Narod je zopet narod, država zoper državo, in zdi se, kakor da je prišel čas, o katerem prerokuje Zveličar: »Čuli boste o vojskah in vojskinem šumu; glejte, da se ne prestrašite, ker to se mora zgoditi, pa še ni konec. Vzdignil se bo namreč narod nad narod, kraljestvo nad kraljestvo, in kuša in lakota in potresi bodo na mnogih krajih. Vse to pa je le začetek nadlog« (Mat. 24, 6—8).

Kaj pa je pravzaprav vzrok sedanje vojske? Kdo pa je kriv vojske? Vojska, če ni krivična in brezumna, je boj za bitje, ali kakor pravijo: boj za prostor na božjem solncu. S tega stališča pa je vojska Nemčije in Avstrije popolnoma pravična.

¹ V XXXI. letniku (1914) Duh. Pastirja so objavljeni ti-le govori za čas vojske: 1. Vojska. (P. Hugolin Sattner.) 2. Pred odhodom vojakov. (Jernej Hafner.) 3. XLV. psalm. (P. Bohinjec.) 4. Beseda tolažbe. (Iz pastirskega lista škofa dr. J. Rösslerja.) 5. Opomin k pokori. (Iz pastirskega lista škofa dr. P. W. Kepplerja.) 6. Šiba božja — božji blagoslov. (Ant. Skubic.) 7. Apostolska beseda škofa Antona Martina Slomška ob času vojske l. 1859. 8. Zaupajmo! (Iz pastirskega lista škofa dr. Faulhaberja v Špiri.) 9. Junaštvo vere in upanja. (M. Škerbec.) 10. Opomin k pokori. (M. Škerbec.) 11. Vojska in krščanstvo. (Iz pastirskega lista nadškofa Irelanda v Št. Pavlu.)

Vprašam vas, kdaj je Avstrija ogrožala Rusijo? Kdaj je Nemčija nastopila zoper njo in kaj podvzela zoper njen obstanek? Nikdar in nikoli. Resnica pa je, da hrepeni Rusija po enem morskem pristanišču, ki pozimi ne zamrzne. Najpoprej je hotela imeti Carigrad; ko se ji pa l. 1877. to ni posrečilo, je želela v last dobiti Port Arthur v Aziji. Ker se ji tudi to ni posrečilo, hotela je s pomočjo Srbije eno pristanišče v Jadranskem morju. Ta želja je umevna in Rusiji ni zameriti. A tudi nam ni zameriti, da branimo svoje pravice in se ne damo zapreti v Jadranskem morju, kakor v kletki. Prva naloga Rusije je veliko več ta, da naredi v svoji velikanski državi red in dvigne kulturo, kakor jo je dvignila Prusija na Poznanjskem ali Avstrija v Bosni, vse drugo bi bilo prišlo samo ob sebi.

Kaj je Francosko gnalo v boj? Francoska je bogata dežela, ima velike kolonije, za katere ji manjka ljudi in moči, zato bi lahko mirno in zadovoljno živela v svojih sedanjih mejah. Gnala jo je v vojsko le nacionalna ničemurnost in maščevalnost do Nemčije, ki jo je bila leta 1870. porazila.

Najbolj krivična pa je vojska od strani Anglije. Angleški minister Grey je naravnost povedal v zbornici, da se Anglija spusti v boj samo iz gospodarske sebičnosti. Nobenega dvoma ni, da dela Nemčija Angliji na gospodarskem polju konkurenco. A tudi ob tej konkurenci bi Anglija lahko živela. Toda Anglija dela brez ozira na druge in na škodo drugim le za svoj sebični dobiček. — Ker je pa Avstrija zaveznica Nemčije, mora se najpoprej pokončati ona, potem se Nemčija, popolnoma osamljena, ne bi mogla več držati. V službi Rusije je tedaj pričela Srbija delo v južni Avstriji, in ker je bil prestolonaslednik najbolj nevaren temu gibanju, se je v Srbiji sklenil in v Sarajevu izvršil umor blažega prestolonaslednika. To je bila iskra, ki je padla v smodnišnico, in sedaj umete, kdo je kriv vojske.

Res je, da je vojska šiba, s katero Bog tepe narode; Bog je vojsko pripustil in jo sprejel v načrt svoje svete modrosti in previdnosti. To šibo hočemo spokorno prenašati in se pred Bogom ponižati, vendar zaupanja ne smemo izgubiti, marveč delati hočemo in moliti, da se nam prikrajšajo dnevi poizkušnje.

1. Mi nismo pričeli vojske, vojska nam je bila vsiljena. Stvar, ki jo zastopamo, je pravična, in pravica končno mora zmagati. Res, da so naši sovražniki številnejši, in če se bomo zanašali samo na svojo moč, jih bomo težko premagali. Sveto pismo pravi: »Ako Bog ne zida hiše, zastonj jo zidajo zidavci ... ako Gospod ne čuva mesta, zastonj čuje, ki ga varuje.« (Ps. 126). Zaupajmo torej v Boga, ki je Gospod vojskinih trum, on bo z nami branil pravico zoper krivico, in resnico zoper laž. Kralj David je imel za časa svoje vlade strašne boje, a bil je vedno zmagovit, ker je zaupal v Gospoda. To so njegove besede: »V tebe, Gospod, sem zaupal, vekomaj ne bom osramočen« (Ps. 30).

Znal bi pa kdo ugovarjati: Lahko je vam zaupati, ker nimate nikogar v vojski; a mi se dan za dnevom tresemo za svojega očeta, sina, brata. — Na to odgovarjam: Vedite, da brez božjega dopuščanja jim ne pade en glas z glave; sredi vojnega hrupa jih vodi božja roka, na strani jim stojé angeli varuhi in Devica Marija. Če je pa Bog sklenil, da kdo izmed njih pade, tedaj bodite prepričani, da je zanje najboljše. Morda ne bi bili nikdar tako lepo pripravljeni na smrt, kot sedaj. In junaška smrt v službi cesarja, v službi domovine, kaj je lepšega in častiljivejšega? — Smrt junaka na bojišču je v resnici mučeniška smrt, ki odpira junaku nebesa; in kri, ki jo vojak preliva na bojnem polju, je pravi očiščevalni krst, ki opere dušo vseh madežev.

Morda pridejo tudi za nas težki dnevi, bridke poizkušnje; tedaj se bomo spomnili besed Zveličarjevih: »Ne skrbite za svoje življenje, kaj bote jedli, tudi ne za svoje telo, kaj bote oblačili . . . Poglejte ptice pod nebom; ne sejejo, ne žanjejo, ne spravljajo v žitnice, in vaš Oče nebeški jih živi. Ali niste vi veliko več, kakor one? In za obleko, kaj skrbite? Poglejte lilije na polju, kako rastejo; ne delajo, ne predejo, vendar vam povem, da Salomon v svoji časti ni bil tako oblečen, kakor one« (Mat. 6, 26). — Zaupajmo torej v Boga, saj on ve, česar potrebujemo.

Bodimo prepričani, da bo sedanja vojska prinesla veliko dobrega. Že sedaj se opaža velik prevrat. Avstrijski narodi so edini, ostuden ljudski egoizem je premagán; nihče več ne misli nase, naše misli, besede in dejanja so posvečena celokupnosti, v vseh srcih se poraja državna zavest, ljubezen do vladarja se kaže v najlepši luči. Pojavljajo se še drugi plemeniti čuti junaštva, človekoljubja, ki se najlepše kaže v skrbi za trpeče, bolnike, ranjene, siromake, žalujoče. Oprti na te čednosti upamo, da se bo zopet poživila vera in da bo krščanstvo zopet prevladalo in preobrazilo odrevenelo človeštvo.

2. Dasi pa je vojskin čas resnoben čas, vendar ne sme biti čas jadikovanja in obupa, marveč čas dela. Vojaki se za nas bojujejo, mi pa moramo doma biti vsak na svojem mestu. Mali in veliki, siromaki in bogatini, možje in žene, duhovni in laiki, vsi delajmo po svojih zmožnostih. Na polju manjka delavnih rok, sosed naj pomaga sosedu; v družinah manjka gospodarja ali sina, sedaj naj primejo za delo tudi otroci in starčki; vojakom manjka perila, gorke zimske obleke; delajte doma in po šolah volnene čepice, jopiče in druga spodnja oblačila, vojaki se vas bodo hvaležno spominjali. Pridejo ranjenci, prijazno in hvaležno jih sprejmite, kajti krvaveli so za domovino, za nas; pristopite k Rdečemu križu, prispevajte z letno članarino ali z večjimi darili; ali pa sprejmite delo v službi Rdečega križa. Danes more vsakdo kaj pripomoči za občni blagor. Na sodnji dan boste pa slišali prijazne besede: »Bil sem bolan, in ste me

obiskali, bil sem gol, in ste me oblačili; karkoli ste storili enemu mojih bratov, ste meni storili; pojdite v veselje Gospodovo!« — Vojskin čas je tedaj zveličaven čas, je velik čas, in potrebuje tudi velikih ljudi. Dobro ga porabimo.

3. Kdor bi pa ničesar ne mogel, naj vsaj m o l i , ker molitev je meč, ki podpira orožje naših bratov v vojski. Lahko nam je čitati poročila z bojišča v mirni, gorki sobi, vojaki pa stojé v neprestanem ognju. Prijetno nam je, doma slaviti zmage, čitati o junaških dejanjih vrlih vojakov; oni pa leže noč in dan v jarkih, ali na zemlji, izpostavljeni vsem vremenskim nezgodam, izpostavljeni smrtnim puščicam sovražnikov. Molimo za te junake, da jih Bog ohrani žive in da jim ne vpade pogum, marveč da ostanejo vztrajni do konca sijajne zmage.

Ko je izbruhnila vojska, smo videli v duhu, koliko jih bo padlo in bodo počivali v tuji zemlji. Da, mnogo jih je padlo, in Sv. Duh bo tolažil zaostale in vlival balzam v skeleče rane. Ljubezen pa nam nalađa dolžnost, da molimo zanje, da zanje darujemo sveta obhajila, svete maše in odpustke. To bo v tolažbo njim in nam.

Na ta način primimo vsi za delo in mobilizirajmo armado dela in molitve. Opominajte zlasti otroke, da gredo tudi oni v molitveno vojsko.

Grom topov bodi tedaj misijonski zvon, ki nam kliče: Nazaj k Bogu! — Nazaj k Bogu veda in umetnost, šola, literatura in časopisje, nazaj k Bogu politika in društvovanje! Studimo greh, radi katerega nas Bog tepe, in delajmo pokoro; trdno zaupajmo v božje usmiljenje in pomoč; storimo tudi mi, kar moremo, zlasti pa molimo. Skupna molitev avstrijskih narodov bo prodrla oblake in prišla do usmiljenega Jezusovega Srca, ki bo dalo naši armadi sijajno zmagó. In zgódiló se bo, kar peva pesnik: »Solnce božje bo zopet mirno sijalo na srečno Avstrijo.« Amen.

P. Hugolin Sattner.

Praznik obrezovanja Gospodovega.

(Novo leto.)

Moj novoletni dar.

Dano mu je bilo ime Jezus.

Luk. 2, 21.

Po grozopolnem letu svetovne vojske je napočilo z današnjim dnevom novo leto. Kakšno bode, ali žalno ali veselo, ali srečno ali nesrečno, nihče ne ve. Pa če nam bi tudi v časnem oziru prineslo težave in trpljenje, naj bo vsaj za dušo koristno

in milostipolno. In to bo, če ga bomo začeli, preživeli in dokončali v tistem sladkem Imenu, ki je bilo danes dano najboljšemu Detetu svetá.

Po starodavni navadi danes drug drugemu voščimo veselo novo leto in dajemo darila. Tudi jaz vam hočem, preljubi, danes ponuditi svoj novoletni dar. Sicer ne obstoji v stvareh, katere svet poželi in išče, a če ta dar sprejmete in dobro uporabite, bo vam donesel večjo srečo kot vsi zakladi zemlje. Moj novoletni dar naj bo trojen:

I. Križ.

II. Rožni venec.

III. Podobica z napisom: Spominjaj se svojih poslednjih reči!

Začnimo v imenu Jezusovem!

I. Križ.

Križ je središče med nebom in zemljo. Križ je sicer nevernikom in malovernim nečast, sramota in pohujšanje, a nam, ki se hočemo zveličati, moč božja. Da, moč in pomoč v tem letu. Zato naj služi vsakemu križ v trojnem oziru:

1. Križ bodi vaša palica. Tudi v tem letu vas bo, preljubi, vodila pot skozi dolino solzâ, kajti človek, od žene rojen, živi malo časa in je z mnogimi nadlogami obdan (Job). Vroče bo mnogokrat sijalo solnce, trepetalo in obupavalo srce, šibila se bo noga. Tedaj se ozrite na križ in nanj, ki visi na križu! In zaupni pogled na križ vam bo dal moč, da boste: a) lahko prenašali svoje križe in nadloge. Pomislite, kolike bolečine je trpel Zveličar, kako majhne so naše! Kaka vdanost v voljo božjo pri Zveličarju, kaka nepotrpežljivost pri nas! Ali ni resnica, kar pravi sv. Frančišek Saleški, da križ nastane le tedaj, če eno bruno gre počez čez drugo; če je torej naša volja nasprotna božji volji? Če gre pa naša volja vzporedno z božjo, ni križa, ampak soglasje. Da, še več! Zaupen pogled na križ bo celo povzročil, da boste: b) svoje težave z radostjo, z veseljem prenašali. Od križa izhaja milost, tolažba, da govorite s sv. Pavlom: »Napolnjen sem s tolažbo, prepoln veselja pri vseh nadlogah.«

»Dovolj, dovolj, Gospod, sicer veselja umrjem,« je klical po dnevnem trudu sv. Frančišek Ksaverij na indijskih planjavah.

Torej vzemite v roko to palico. Ta vas bo podpirala in olajšala težavno zemeljsko pot!

2. Križ bodi vaš meč. Tudi v novem letu čaka vas marsikak boj, kajti vojska je človeško življenje na zemlji, toži Job. In sv. Hieronim pravi, da je nemogoče, da bi človek ne bil izkušan. Trije sovražniki vaših duš, eden močnejši, zvitejši

in nevarnejši kot drugi, čakajo in vas zalezujejo. Hudobni duh, hudobni svet in lastno meso vas izkušajo pogubiti. Proti tem sovražnikom se je treba vojskovati. V tej borbi je križ najboljše orožje, preizkušeno že v tisoč bojih. »Klič me v potrebah in jaz te bom otel,« uči Sv. Duh. Spominjaj se v izkušnjavah prav živo na križ in ne boš padel. Ali moreš gledati Kristusa v ranah na križu in grešiti? Vzemij torej v roko ta ognjeni meč in bôri se zoper meso, svet in pekël!

3. Križ v a m b o d i s i d r o. V vrtincih in valovih življenja si. Viharji besnijo, valovi šumé, vzbujajo in divjajo strasti in te vabijo v propast. In človek je tako slab in se pregreši dan za dnem. »Sedemkrat pade celo pravični na dan,« pravi Modri. Da, celo svetniki lahko padejo in so padli. Spomni se Davida, modrega Salomona, vernega Petra! »Videl sem cedre Libana rasti in može, na katere sem se tako trdno zanašal kot na kakega Hieronima ali Ambrozija,« toži sv. Avguštin. Če bi torej v novem letu bili tako nesrečni, da bi smrtno grešili, nikar ne izgubite upanja! »Ni najhujše v greh pasti,« pravi sv. Avguštin, »ampak najhujše je v grehu ostati.« Ne poslušajte šepetanja hudobnega duha, češ, vse nič ne pomaga. Vzemite, če se vas obup polašča, v roko križ kot sidro in ne boste utonili. Kakor so Izraelci pogledali na bronasto kačo na križu, če so bili pičeni, in so bili rešeni, tako pogledajte skesano na križ in pomagano vam bo. Od križa kaplja tista kri, o kateri pravi sv. apostol: »Kri Kristusa nas opere vsakega greha.« »Če bi bili vaši grehi rdeči kot škrlat, bodo beli kakor sneg.« Torej zaupno zaklič: »Kri Kristusova, operi me, očisti me, reši me, napoji me!«

II. Rožni venec.

Dam v a m r o ž n i v e n e c k o t z n a m e n j e, d a b o s t e: a) i m e l i ž i v o v e r o. Sv. rožni venec je namreč izšel iz vere, je znamenje vernega kristjana in se nahaja samo v rokah gorečih kristjanov. Rožni venec je izraz in dokaz žive vere, ker obsega vse verske resnice: apostolsko vero, očenaš, hvalnico, češčenamarijo in skrivnosti iz Jezusovega življenja, trpljenja in poveličanja. Naj v a s t o r e j r o ž n i v e n e c n a v a j a, d a ž i v o v e r u j e t e. S a m o v e r a v a s l a h k o v t e m l e t u o s r e č i. »Kd o r v e r u j e, b o z v e l i č a n, k d o r p a n e v e r u j e, b o p o g u b l j e n.« Sv. Ciril Aleks. pravi: »Vera je pot in vrata v življenje.«

2. R o ž n i v e n e c v a s s p o m i n j a, d a g o r e č e m o l i t e; s a j j e o n e n a n a j l e p š i h m o l i t e v s v. C e r k v e. T a m o l i t e v v a m b o b l a g o s l o v. I n b l a g o s l o v a o b i l n o p o t r e b u j e t e, b l a g o s l o v a n a p o l j u i n t r a v n i k u, v h i š i i n p r i ž i v i n i, v k u p č i j i i n o b r t i, v s r e č i i n v z d r a v j u. S v. a p o s t o l P a v e l p r a v i: »N i t i t a n i k a j, k i s a d i, n e k i p r i l i v a, a m p a k B o g, k i d a j e r a s t.« G o s p o d p r a v i: »B r e z

mene ne morete ničesar storiti,« to se pravi, niti kaj velikega, niti kaj majhnega, prav nič. »Ako Gospod ne zida hiše, se zastonj trudijo zidarji, če Gospod ne čuva hiše, se zastonj trudijo oni, ki jo čuvajo,« pravi psalmist. Če pa velja to v posvetnem, časnem oziru, koliko bolj šele v duhovnem, v duševnem napredku in rasti. Apostol pravi: »Mi nismo zmožni iz sebe kaj dobrega misliti kot iz lastne moči, ampak vsa naša zmožnost je iz Boga.« Oboje pa: časní blagoslov in dušno milost dobimo po molitvi, kajti prosite in boste prejeli, opominja Zveličar in sv. Avguštin zatrjuje: »Molitev se vzdiguje kvišku, doli pa stopa usmiljenje božje.«

III. Podobica z napisom: Spominjaj se svojih poslednjih reči!

Svetovna vojska je zopet jasno pokazala, da sta smrt in bolezen boljša učitelja, kot mi ljudje. Koliko mlačnih kristjanov se je že izpreobrnilo v času vojske in kolikim je bil prvi nagib izpreobrnjenja strah pred boleznijo in smrtjo! Zato tudi vam podam kot novoletno darilo podobico z napisom: »Spominjaj se svojih poslednjih reči!« — kakršna se daje navadno kot spominek na sv. misijon.

1. Spominjajte se svojih poslednjih reči, smrti, sodbe, pekla in nebes. Vsakdo mora umreti, in po smrti in sodbi pride večnost, srečna ali nesrečna, kakor si jo na zemlji prislužite. O da bi v zdravih dneh mislili radi na smrt! Kako dobro bi na nas to vplivalo! Taka misel bi vam klicala v spomin minljivost vsega posvetnega. Prah si in v prah se povrneš! Vse zadene ista usoda, bogate in ubožce, kneze in podložne. Kaj je življenje naše? Podobno je dimu, katerega razprši malo vetra in ni ga več. Vsi vedo, da morajo umreti, a s tem se goljufajo, ker mislijo, da je smrt še daleč, toda podobica z napisom: Spominjaj se poslednjih reči! — vas spominja

2. na vašo lastno smrt. Kdo naj misli na smrt, na svojo lastno smrt, da ga ne bi prevzeli resni občutki? Čez nekaj let gotovo, morda pa že letos boš moral zapustiti vse, prav vse. Tvoje čelo bo pobledelo, oko osteklenelo in tebe ne bo. V zemljo se povrneš in trava zazeleni na tvojem grobu. Ljudje se te nekaj časa spominjajo, a kmalu pozabijo. Strohnel boš in čez nekaj časa raznese veter tvoj prah. In drugi bodo smeje in veseleč se hodili po tebi, mimo tebe in tebe ne bo. Nihče te več ne imenuje, nihče te ne pogreša, nihče ne vpraša za svet, nihče se te več ne spominja, kajti bil si samo tujec in popotnik na zemlji.

Predragi! Resne so te besede, toda resnične. In misel na smrt in poslednje reči je že marsikoga izpreobrnila in posvetila. Kakršen si danes, tak boš skoro gotovo ob smrtni uri. Ako si grešnik, ne odlašaj pokore, kajti morda je to leto tvoje zadnje.

Vzemi v roko križ in rožni venec, spominjaj se poslednjih reči. Ako pa si pravičen, bodi še pravičnejši, ako si svet, bodi še svetejši, kajti Gospod govori: »Glej, jaz pridem kmalu!« (Skr. r. 22, 11.) Amen.

Fr. K.

Praznik presv. Imena Jezusovega.

(Nedelja pred razglašenjem Gospodovim.)

Jezus je pot, resnica in življenje.

Dano mu je bilo ime Jezus.

Luk. 2, 21.

Ko je vodja izraelskega ljudstva, Mozes, zbrani množici govoril v važnem trenutku, je začel tako-le: »Poslušajte, nebesa, kar govorim, poslušaj zemlja, besede mojih ust; naj teče kakor rosa moje govorjenje.« Kaj je imel Mozes tako imenitnega, kaj je vendar hotel povedati? On pravi: »Klical bom ime Gospodovo! (V. Moz. 32, 1—3.)

Jaz bom tudi danes klical ime Gospodovo. Klical bom ime neskončno veličastno za tistega, ki ga nosi, neskončno tolažljivo za nas uboge zemljane. Klical bom ime Jezus, katerega visok praznik bomo odslej po odredbi sv. očeta Pija X. obhajali na nedeljo med novim letom in praznikom sv. Treh kraljev. To je tisto ime, ki ga je le angelski jezik smel prvič izgovoriti in ga le kraljica angelov smela prvokrat slišati, to je tisto ime, pred katerim se pripogibajo kolena vseh, ki so v nebesih, na zemlji in pod zemljo. To je tisto ime, ki pove, kaj je za nas On, ki mu je bilo dano to veličastno ime.

Božji Zveličar je sam rekel pomembne besede: »Jaz sem pot, resnica in življenje.« In to troje je za nas ime Jezus.

I. »Jaz sem pot.« — Oh, kako žalostno je pri srcu človeku, če pot zgreši, recimo, če pride v temni gozd in ne more več dalje. Kako gleda, kako posluša, da bi kje koša videl ali koga slišal, da bi mu pokazal pravo pot! O neki kapelici na Zgornjem Štajerskem se pripoveduje, da jo je pred mnogimi stoletji dal neki bogat vitez postaviti v hvaležnost, ker je na tistem mestu zaslišal zvon iz bližnjega domačega svojega gradu. Več dni je že taval po gozdu in ni mogel najti doma. Predragi! Ljudje pred Kristusom so bili zgrešili pot v nebeško domovino. Niso se vedeli kam obrniti. Oh, kako so vzdihovali, kako so prosili! Naenkrat se zasliši ime Jezus. Zdaj pa so spoznali pravo pot. O bodimo hvaležni božjemu Zveličarju! Hodimo po potu, ki nam jo on kaže. Nekateri dandanes nočejo več hoditi po tem

potu. Kaj se bode ž njimi zgodilo? Na krivih potih hodijo in pahnili bodo sebe v časno in večno nesrečo. Brez Jezusa ni sreče na tem svetu, brez Jezusa se ne moremo zveličati; ni dano nobeno drugo ime ljudem, v katerem bi se mogli zveličati, kakor preslavno ime Jezus. Torej češčno in na vekomaj hvaljeno naj bo to ime!

II. »Jaz sem resnica.« — Oh kako hudo je človeku pri srcu, če ne ve o kateri važni reči resnice! Le misli si, da bi ti kak resnicoljuben človek povedal, da si toliko in toliko tisoč podedoval po svojem stricu v Ameriki. Ti pa še nimaš nič pismenega, ti še nimaš uradnega naznanila, ti še ne veš za gotovo nič. Težko boš miren! Spati ne boš mogel. Vedno boš poizvedaval. Tako je, če ne ve človek resnice.

Mi nismo nič radi v temi. Naše oko hrepeni po luči. Ali si že kdaj v temni noči hodil domu? Ali si že kdaj moral dolgo v temni sobi sedeti? Ni-li res, da si rekel, tega pa ne bi dolgo zdržal. Kakor oko hrepeni po luči, tako hrepeni razum po resnici.

Ljudje pred Kristusom so tavalj v temi, niso poznali luči, niso vedeli, odkod so, čemu so na svetu in kam gredo. Še vedeli niso, kje je njihov pravi Bog in kako ga morajo častiti. In zdihovali in klicali so: »O da bi nam vendar nekdo odvezel temo!« (Sokrat.) In zasvetilo se je ime Jezus. In On je prinesel resnico na svet. Zdaj pa vemo, kako moramo Boga častiti v »duhu in resnici«, kako mu moramo služiti.

Mislite si, da bi kak slep človek naenkrat spregledal! Kako bi se razveselil! Marsikdo je že pamet izgubil, ko so naenkrat luskinе padle od njegovih oči. O kako moramo biti Zveličarju hvaležni, da nam je dal vid!

So pa mnogi, ki nočejo več resnice, ki jo uči Jezus. Nočejo hoditi za pravo lučjo; hodijo za vešami, ki se svetijo nad močvirji. Ali bodo našli resnico? Nikoli! Jezus pravi: »Jaz sem resnica.« Jezus pravi: »Nebo in zemlja bota prešla, a moje besede ne bodo prešle.« Naj učenjaki tega sveta še tako lepo učijo in pišejo, resnica le ostane pri Jezusu. Kam hočemo mi iti? Mi hočemo reči s Petrom: »Gospod, kam hočemo iti, mi vemo in smo spoznali, da imaš ti besede večnega življenja.« Hvaljeno in na vekomaj češčno naj bo presveto ime Jezus!

III. »Jaz sem življenje.« — Dve drevesi posebno velikega pomena sta stali v raju. Eno drevo je bilo drevo spoznanja dobrega in hudega, ki je prvima roditeljema in vsemu človeškemu rodu prineslo toliko nesreče. Drugo drevo je bilo drevo življenja. Od tega zadnjega drevesa bi bila Adam in Eva jedla in nikdar ne bi bila umrla in vedno bi bila ostala otroka božja, vedno bi ohranila milost božjo, in Bog bi ju bil v času vzel v večno življenje, če bi bila dobra ostala. Pa Adam in Eva sta grešila, zapustila sta raj, zapustiti sta morala drevo, ki jima je dajalo nadnaravno življenje. In tisto čudovito drevo se

je posušilo. In nihče ga ni mogel več najti. In noben človek ni bil več otrok božji, noben ni imel več nadnaravnega življenja, noben ni mogel več do večnega življenja. In prišel je Jezus na svet. In on je zopet zasadil drevo življenja, zasadil ga je močno in trdno na goro Kalvarijo in ga namočil s svojo lastno dragoceno krvjo. In kdor od sadov tega drevesa je, bo dobil zopet nadnaravno življenje in bo došel v večno življenje. Kje pa moramo sadove tega drevesa trgati? Pri sv. maši in pri sedmerih svetih zakramentih. Jezus nam je pridobil zopet življenje, Jezus je za nas življenje, ime Jezus pomeni za nas življenje. Bodi hvala, tisočera hvala božjemu Zveličarju! So pa mnogi, ki nočejo več jesti od tega drevesa, pa rajši jedo od strupenih dreves, in zastrupljajo sebe in svoje duše.

Mi pa vemo, da je Bog poslal svojega edinega sina na svet, da bi vsi, ki vanj verujejo, imeli večno življenje. Češčno in hvaljeno naj bo torej prečudovito ime Jezus! Temu imenu se moramo zahvaliti za vse dobro v življenju, za vso tolažbo v smrti in za vse zaupanje za večnost.

To ime naj se nikdar ne umakne iz našega srca, nikdar z naših ustnic. Sv. Pavel ni nikoli nehal izgovarjati tega imena, 244krat ga je napisal v svojih listih, še celo v smrti je glava, ko je bila že odsekana, izgovorila presveto ime Jezus. Zato so pobožni kristjani to ime celo vžgali v svoje telo, starši so ga vrezali otrokom v meso, napisali so to ime na svoje hiše, na svoje sobe, na svoje pohištvo. To ime je bil prvi glas, ki je prišel zjutraj iz njihovih ust, s tem imenom so začenjali delo, pod varstvo tega imena so postavili svoja dela in opravila, svojo pot, svoje boje in svoje trpljenje. S tem imenom na ustih so zvečer zaspali. Tudi mi hočemo tako delati. Potem bomo čutili čudovito moč tega imena. To ime bo nam ščit v vseh nevarnostih, palica v sili in trpljenju, mogočen pomočnik v zadnji uri in predmet naše ljubezni, našega češčenja in naše blaženosti celo večnost. Amen.

E. Vračko.

Razglašenje Gospodovo.

Brez Kristusa je zemlja pekel, s Kristusom je zemlja raj.

Ko so pa zagledali zvezdo, so se silno razveselili. Mat. 2, 9.

Predragi v Gospodu! Še stojimo pri jaslicah, toda jaslice ne bo več dolgo. Postojmo zato danes še enkrat pri njih, zamislimo se resno v novo vprašanje!

Na sv. božični praznik smo gledali Jezusčka v jaslicah. Kako poučen je govor o jaslicah, v katerih leži novorojeni »božič«, leži, plače in joče, zmrzuje in trpi! Kristjani! Namesto

prestola nebeškega — betlehemijski hlevček in v hlevcu jaslice in v jaslicah — Sin božji!

Postojmo torej še malo pri jaslicah, zamislimo se resno v novo vprašanje: Kaj pa pomeni zvezda, ki je obstala zgoraj nad krajem, kjer je bilo Dete? — Modri z Jutrovega so videli zvezdo pa so šli poklonit se Bogu, molit kralja Judov, ki je bil rojen. « Ko ni bilo zvezde, so šli modri v Jeruzalem, h kralju Herodu. Dokler so gledali svetlo zvezdo, so šli molit, brez zvezde, v temi so prišli, zašli h grešniku Herodu. Toda, »ko so slišali kralja, so odšli. In glej, zvezda, ki so jo bili videli na Jutrovem, je šla pred njimi . . . Ko so pa zagledali zvezdo, so se silno razveselili. In stopili so v hišo in našli so Dete z Marijo, njegovo materjo, in padli so predenj ter ga molili. « — Predragi! Kaj je pač to: Jeruzalem brez zvezde in kaj: nad jaslicami zvezda? Odgovor: Brez Kristusa in pa brez vere v Kristusa je zemlja pekel, s Kristusom in pa z vero v Kristusa je zemlja raj!

I. Brez Kristusa je zemlja pekel in v peklu je tema.

Narodi brez Kristusa! Človeški razum je potemnel. Človeštvo si je stvorilo brezštevilo bogov. V Rimu je bilo 420 hramov, v njih je bilo do 30.000 malikov, bogov kamenitih in lesenih, iz rastlinstva in iz živalstva. In ti bogovi so bili greha in zločina zastopniki in zaščitniki! — Kakršni »bogovi«, taka »služba božja«: bogovom na čast je tekla v hramu nedolžna kri, a po dnevi so se videli prizori, katere navadno krije le črna noč. — Tudi človek je bil narodom zaženetka, uganke. Odkod, čemu, kam? Nikdo ni vedel pravega odgovora. — Človek je hotel iz zemlje napraviti raj, mesto uživanja. Brez bogastva je uživanje nemogoče, torej denarja, denarja nam treba. Vsi ne morejo biti bogati; človeštvo se je razdelilo v dva tabora, v tabor bogatašev in pa v drugi mnogo večji tabor, v tabor siromakov. »Vae victis!« gorje zmaganim, gorje revežem, ker človeško srce se je pokvarilo do najvišje stopinje okrutnosti. O tej okrutnosti nam pričajo rimska gledališča, amfiteatri. Nastopali so možje, gladiatorji, in klali so se med seboj, ali pa so se borili z divjimi zvermi. Ranjenemu borilcu je klicalo ljudstvo: »Hic habet!« Ta jo je skupil. — Zversko srce! — Človek sam je postal zver. — Žena je bila robkinja, sužnja svojemu možu. Če ni bila možu po volji prva žena, jo je pogнал pa si kupil drugo, drugo ženo, drugo sužnjo. — Otroci so bili še bolj nesrečni. Oče je mogel svojega otroka ubiti ali pa ga vreči na cesto, naj bo psom hrana. — Čemu da vam govorim o tužnem stanju suženjskem? Postava o prodaji sužnjev se je glasila kakor ona o prodaji — goveje živine. Gospodar kolje nedolžnega sužnja, samo da vidi njegov prijatelj, kako se kolje

človek; drugi kolje svoje sužnje, da nahrani ribe v ribnjaku s človeškim mesom. — Kako se je postopalo z ubožci? Neki cesar je dal zbrati vse siromake in vreči jih v morje. V celem rimskem cesarstvu ni bilo niti enega sirotišča, niti ene bolnice ne.

To je, predragi v Gospodu, človeštvo brez Kristusa, tema v razumu, tema v srcu. In človeštvo upira svoje motne oči na nebo; človeštvo je zaželelo videti onega, ki bi ga poučil o dolžnostih do Boga in pa do ljudi. Človeštvo je bilo prepričano, da mu more pomagati le Bog in — Bog prihaja na svet. Od Marije — Device se rodi dete, Jezus, Bog in človek. In Jezus nam je razjasnil položaj: Bog je, en Bog v treh osebah, bitje najpopolnejše in najvišje, dober oče in vsevedoč, pravičen sodnik. Boga moramo moliti, častiti, ljubiti. — Tudi na najbolj važna vprašanja: Odkod, čemu, kam? nam odgovarja Jezus: »Vi ste vsi otroci enega očeta, ki je v nebesih«; dolina solz ni vaša domovina, vaš dom je v lepih nebesih. — In uspeh nauka iz ust nebeškega učitelja? Kakšna izprememba na zemlji! V družini vlada ljubezen. Žena v krščanstvu ni sužnja, temveč zvesta družica, da, še celo sestra v čisti ljubezni. Koliko šol, koliko zavodov za uboge in za bolnike. Dovolj o tem: kar je duša v telesu, to je bilo krščanstvo človeštvu, to je krščanstvo človeštvu tudi danes, seveda le ondi, kjer se krščanstvo prakticira, kjer ljudje živijo po kristjansko. — — —

»Fiat lux — bodi luč!« je rekel Gospod Bog. In prišel je Kristus na svet. Tudi on govori: Bodi luč, naj gori luč sv. vere! Brez Kristusa tema, peklo, s Kristusom svetloba, raj.

Kaj bi nam koristile oči brez svetlobe? Noč je žalostna, dan nas razveseljuje. Bolnik v temni noči, kako težko pričakuje belega dne! Luč je prvi pogoj življenja: cvetlica v temni kleti vene, jetnik v temnici umira.

II. Kar je telesnemu očesu svetloba, to je očesu duše, to je duši sv. vera!

Luč razsvetljuje predmete v prirodi: kar je luč v prirodi, to je sv. vera v nadnaravnem redu.

Prav, tudi našemu razumu pravimo luč. Kaj je ta luč, ako jo primerjaš s sv. vero? Luč razuma — luč sveče, luč vere — jasno solnce. Na kar so molčali največji paganski učenjaki, na to nam odgovarja danes jasno naš šolarček iz ljudske šole s katekizmom v roki.

Luč nas tolaži in razveseljuje: kar je luč prirodi, to je sv. vera v nadnaravnem redu.

Na tem svetu je mogoča sreča le v sv. veri. Kakor prodira solnce luč najtemnejše oblake, tako prodira luč sv. vere oblake, ki se groze, da nam morajo uničiti srečo naše duše.

Temni so oblaki — križi in težave, ki nas spremljajo na poti našega življenja vsak dan. Naše srce je, bi dejal, ovenčano z večnim trnovim vencem.

Kristjan gleda v Bogu dobrega očeta, ki mu pošilja križe in težave z najboljšim namenom; kristjan poljubljuje roko, ki ga bije: »Tu žgi, tu kaznuj, samo v večnosti nam prizanesi, o Gospod!«

Kristjan pada na kolena: »Oče, ne moja, ampak tvoja volja se zgodi!« To je moč molitve. Da, molitev, o molitev! Kolikrat je človek v nesreči sam! Sv. vera ga vodi v cerkev, pred tabernakelj, k najboljšemu prijatelju. Kje so sedaj one grenke solze, kje je sedaj breme težkega križa?

Trnov venec, ki se vije okoli našega srca, ne čuti se več! In še več! Ne samo da nas sv. vera tolaži, ona izpreminja našo žalost v radost in veselje.

Otrok noče piti grenkega zdravila. Dobra mati jemlje zdravilo v usta, potem daje zopet otroku in otrok — pije. Tako dela tudi sv. vera. Križ da je težak? Jezus je prvi nosil križ, ali je bil križ Jezusov lehak? in Jezus je bil nedolžen: — in mučenci gredo veselo v smrt, na grmadi umirajoč pojó Bogu čast in slavo. Sedaj razumemo besede sv. Pavla: »Poln sem tolažbe, veliko veselje čutim v svojem trpljenju.« Tudi molitev velike sv. Terezije razumemo: »Gospod, ali trpeti ali pa umreti!« In druge svetnice besede razumemo: »Ne umreti, Gospod, ampak trpeti.«

Trnov venec, ki se vije okoli našega srca, izpreminja se v venec dehtečega cvetja!

Temnejši od najbolj črnih oblakov je črni oblak nemirne vesti.

Greh! V temni noči, na skritem mestu! Ti sam, žrtva satanova, in s teboj žrtva tvoje strasti . . .

»Nikdo te ne vidi!« ti je šepetal satan. »Nikdo te ne vidi!« ti je govorila strast. »Nikdo te ne vidi!« si lagal svoji žrtvi. Pa te je vendar nekdo videl, nekdo, ki vse vidi, nekdo, ki nikdar ne spi. V svojih prsih slišiš glas nočne priče, tvoja vest priča proti tebi: »Kaj si storil, nesrečnež?« In priča toži: »Črv si, pa si se vzdignil proti neizmernemu veličanstvu božjemu!« In tožitelj sodi: »Ti si proklet, na veke proklet, ako umrješ s smrtnim grehom na duši; a umreti moreš vsak čas!« — — Moreš li reči svedoku: »Lažeš!« Moreš li reči tožniku: »Kje so ti dokazi?« Moreš li podkupiti sodnika? Glas tvoje vesti nastopa vedno močnejši, sodnik prevzema vlogo krvnika, ki te muči noč in dan.

Oj to ubogo, človeško srce! Kaj želi človek v hladnih valovih, človek s samokresom v roki, s čašo otrovane pijače, kaj želi? Nesrečno srce bi rad umiril. In ali se mu bo posrečilo? Nikdar! Ubij, človek, ubij telo: v telesu ne prebiva črv, ki gloje, grize tako grozno. Črv je v duši, v tej nesrečni duši, te pa ubiti ne moreš. Črv pojde s teboj v večnost, ta črv ne umira. Ali vendar umira, tudi ta grozni črv umira, toda le v sv. veri.

Le sv. vera more ti dati mir nedolžnih, mladih dni: v izpovednici ga boš našel.

In najbolj temni oblak, ki bo pal nad nas vse? Temu oblaku se pravi — smrt.

Oblak, grozen in strašen, grešniku da, kristjanu, katoličanu, ne! Kakor nam solnce, ki zapada, s svojimi zadnjimi žarki podaja novo nado, da bo zopet — lepo jutro, tako nam obeta sv. vera, da nam bo ob smrti, onkraj groba zasijala zopet nova luč, a žalostnim pogrebcom briše sv. vera solze:

»Le križ nam sveti govori,
da zopet vid'mo se nad zvezdami!«

Predragi v Gospodu! Jaslice bodete spravili iz hiš. Tam v kotu, kjer je bil prej križ, so stale sv. božični čas jaslice. Jaslice ne bo sedaj; naj se vidi zopet križ v kotu nad mizo! Nazaj s križem na častno mesto in mi zopet vsi na kolena pred svojim križanim Bogom! Darujmo Jezusu po zgledu treh modrih zlato: v čisti ljubezni kakor zlato čisto srce; darujmo Jezusu kadila in mire: celo svoje življenje, v službi Boga, brez greha in pa ne-omadeževano. Nazaj, nazaj, posebno vi, možje in mladeniči, nazaj k Bogu, nazaj h Kristusu z vero in pa z življenjem po veri! Amen.

Fr. Umnik.

Prva nedelja po razglasenju Gospodovem.

O vzgoji otrok.

Rastel je v modrosti in starosti pri
Bogu in pri ljudeh. Luk. 2, 52.

Štirje evangelisti, ki so popisali Jezusovo življenje, povedali so nam o njegovi mladosti prav malo. Le sv. Lukež nam nekoliko obširneje popisuje Jezusovo rojstvo in zgodbo o mladeniču Jezusu, ko je bil star dvanajst let. To pa je že zadosti, ker Jezus se je tukaj pokazal kot najboljši zgled mladim ljudem, Marija in Jožef pa zgled staršem, kako morajo skrbeti za svoje otroke.

Dnašnji evangelij pravi, da sta Marija in Jožef, ko sta se vračala iz Jeruzalema, Jezusa izgubila in ga šele tretji dan našla v tempeljni med učeniki. Nehote se moramo vprašati: »Zakaj neki sta ga iskala? Saj je bil Bog, torej vsegaveden in vsega-mogočene in bi ne se mogel izgubiti! Lahko bi sam za njima prišel, ker je vedel, kam sta šla, in nevarnosti bi se tudi lahko izognil, ker je vse v oblasti njegovi!«

Marija in Jožef sta sicer res dobro vedela, da je Jezus pravi Bog, torej se sam lahko varuje; a vedela sta tudi, da je njega kot človeka nebeški Oče njima izročil v oskrbovanje, torej bosta morala odgovor dajati, sta li zadosti nanj pazila ali ne. Ta misel ju je tako skrbela, da sta šla takoj nazaj proti Jeruzalemu in tretji dan našla Jezusa v tempeljnu. Glejte, kakšno skrb sta imela zanj!

Ta zgled Marije in Jožefa uči, kako morajo starši skrbeti za dušni in telesni blagor svojih otrok, da jih ohranijo zdrave, nepoškodovane na duši in na telesu. Povedal vam bom: 1. Kako naj skrbe za njih telesni, 2. za njih dušni blagor.

I. Pamet sama nas uči, da morajo starši skrbeti za telo in telesne potrebe svojih otrok; saj to skrb za mlade opazujemo celo pri neumni živali, kako živali pitajo in skrbe za svoje mladice. Le poglejmo razne ptice, kako se trudijo dan na dan, da nasitijo mlade, da jih obvarujejo vsake nesreče. — Ako pa celo nespametna žival tako skrbi za telesni živež svojih mladih, koliko bolj morajo storiti to starši s svojimi otroki. Sv. Krizostom pravi, da ravno zaradi tega je Bog sicer zapovedal otrokom, naj spoštujejo in ljubijo svoje starše, a staršem ni nič zapovedal, naj ljubijo svoje otroke, naj jih varujejo vsega hudega in zanje skrbe, ker ta dolžnost se ume že sama po sebi in skoro nemogoče je, da bi starši za svoje otroke ne hoteli skrbeti in jih ne ljubili.

Toda vkljub temu se vendarle najdejo starši, ki za telesni blagor svojih otrok premalo ali celo nič ne skrbe. Koliko je takih, katerim je neumna živina več nego lastni otrok! Včasih pravi kaka mati: »Bog daj, da bi že kmalu odrasli, da mi enkrat izpoti pridejo!« Oh, taka mati pač ne misli, kaj pravi! Naj le malo počaka in videla bo, da so jej otroci prišli ne spoti, temveč napot, da so jej povsod napoti, povsod v žalost in nadlego, kamor se obrne. Zakaj pa? Zato, ker v prvih letih ni zadosti zanje skrbela, ker je preveč zanemarjala njih izrejo, ker je za vse bolj skrbela nego pa za svoje otroke. Marsikak oče, marsikaka mati imata povsod oči na polju, v gozdu, na travnikih, v hlevu, povsod; povsod, le pri otrocih svojih ne. Zakaj pa ne? Pravi ta ali oni: Saj so že odrasli, zdaj so lahko že sami sebi varih; ni časa vedno nanje paziti.

In kaj je nasledek tega? Toliko nesreč, ki se dan na dan po svetu gode. Tu je kak otrok v vodo padel in utonil. Zakaj? Ker nikdo ni nanj pazil. Tam je kdo padel v kak prepad. Zakaj? Ker ga nikdo ni odvrnil. Drugod je kdo z drevesa padel, ker mu nikdo ni zabranil zlesti nanj. Premnogokrat beremo, da so otroci zažgali hišo ali kaj drugega, da je cela vas po otrocih vse premoženje izgubila. Zakaj? Nikdo ni pazil nanje. Tudi to

se je že bralo, da so se otroci igrali z žveplenkami in obleka se je temu ali onemu vnela in umrl je v silnih bolečinah. Nekdaj so se otroci igrali. Kaj pa vse otrokom pri igri v misel ne pride? In eden se je zmisli, da se pojdejo roparje. To se je zgodilo; potem pa so enega takega roparčka obesili za kratek čas. Revez se je branil, a obesili so ga le. Ker ga niso mogli odvezati, je obvisel zadušen. Glejte, kakšne nesreče se lahko zgodijo! In koliko bi se dalo takih zgledov naštet!

Pa poreče ta ali oni: No, naši niso taki; jaz vem, da se lahko nanje zanesem. Jaz pa pravim: Otrok je otrok, naj bo Petrov ali Pavlov. Mladost je norost, čez graben skače, kjer je most. Zato je treba na otroke paziti vselej in povsod. To sem omenil zaradi tega, ker se nesreče, po otrocih storjene, vedno bolj množe.

Starši pa so tudi dolžni otrokom poskrbeti za zadostno o b l e k o, da ne zmrzujejo, in za hrano. No, to pa gotovo vsak stori, misli si ta ali oni. Da bi le res bilo! Pa so vendar očetje in celo matere, ki so sami vedno z vsem preobloženi, vedno siti, otroci pa lačni, da se kar skozi nje vidi. Mlad človek potrebuje hrane, potrebuje veliko hrane, ker še raste, zato se mu mora dati, da ne zaostane in se ne zamori. Oče poseda po krčmah, otroci pa doma stradajo in jokajo, da se Bogu smili. Ne vem, katere bi bolj pomiloval, ali starše, ki bodo za to zanikarnost enkrat težak odgovor pred Bogom dajali, ali pa otroke, ki so v tako žalostnem položaju, ki nimajo že v mladih letih nikoli prijetne ure.

II. Toda naj starši še tako skrbno varujejo svoje otroke in skrbe za njih telesne potrebe, to vendarle ni še zadosti, ker človek ni samo iz telesa, temveč tudi iz d u š e. Kakor pa je duša neizmerno več vredna nego telo, tako morajo tudi za dušno vzgojo neprimerno bolj skrbeti nego za telo. Resničen je pregovor: »Kakor se naagne mlado drevo, tako bo rastlo staro.« Iz dobrega otroka še postane dober mož, dobra žena; iz slabega, izprijenega otroka pa ne bo nikoli nič prida.

Zato je treba dušo vzgojevati. Mladina pa se vzgojuje: 1. z dobrimi n a u k i, 2. z lepimi z g l e d i in 3. č e d r u g a č e n i, pa t u d i s k a z n i j o.

Lepe nauke morajo dajati starši, zlasti matere, o katerih pravi sv. Avguštin, da so »dušne pastarice v svojih hišah«. Moliti je treba za otroke, brez molitve se sploh nič dobro ne sponese, najmanj pa dobra vzgoja. Neki mož je prišel nekdanj k župniku prosit ga, naj poizkusi poboljšati njegovega porednega sina. »Vse sem že poizkusil ž njim, svaril sem, kregal, postil sem ga, tepel...« »Ali še kaj?« Povedal je še par poizkusov. Potem pa pravijo gospod župnik: »Ali molili ste tudi kaj zanj?« »Molil pa nisem.« »Če molili niste, ni čuda, da je vse zastonj. Molite torej in bo bolje.« Ta oče je res jel moliti in sin se je poboljšal.

Otroci so navadno zelo radovedni. Ta radovednost naj se jim napase ne s praznim blebetanjem, temveč z lepimi nauki o Bogu, o Mariji, o angelih, o ljubezni božji do nas, ki je ustvaril solnce, luno, vse zelenje, ljudi, živali itd. Mlado srce je kakor vosek, v katerega se lahko vse da pisati; ako se dobro vanj piše, ostane dobro, ako pa slabo, hudobno, ostane tudi srce slabo in hudobno.

Mladino pa je treba učiti tudi z dobrim, lepim zgledom. Vsi nauki nič ne pomagajo, ako se jim ne pridruži lep zgled. Neki oče je svaril svojega sinčka, ko je izrekel malo kletvico, da tega ne sme več reči, ker Bog vse sliši. Otrok pa hitro vpraša: »Oče, ali Bog tudi vse vidi?« »Tudi!« odgovori oče. »Oh, potem pa se jaz prav hudo bojim,« vzdihne sin. »Zakaj pa?« vpraša oče. »Zato ker vas je Bog snoči videl, ko ste bili pijani,« odreže se sin. Glejte, kako sinček očeta uči!

Zato se morajo starši varovati vsakega slabega zgleda. Saj izkušnja uči, da otroci tisto radi delajo, kar njih starši. Če ima oče posebno veselje nad konji, ima ga tudi sin, če oče ljubi poljedelstvo, ljubi je tudi sin. A tudi vse slabo se nauči od očeta. Gorje obema, ako se sin od očeta nauči le slabo, dobrega pa nič. Ako mati posebno rada šiva, tudi hči rada šivanko v roko vzame; ako je mati rada pri ognjišču, se tudi hči rada okoli ognjišča suče, ako mati rada pri kolovratu sedi, tudi hči rada kolovrat vrti. A tudi drugače; ako mati rada brez dela postaja, nje hči to še raje stori. Ako otroci vidijo vse v neredu, tudi sami nikoli ne poznajo pravega reda. Ako se oče in mati rada kregata, jih tudi otroci posnemajo, ako jih slišijo kleti, tudi sami kolnejo.

Ako nauk in svarilo in zgled nič ne pomaga, pomagati mora šiba. Nekega vzgojitelja je vprašala imenitna gospa, odkod zna on tako izvrstno otroke vzgajati. »V onem drevoredu se učite,« je odgovoril. Gospa ni nič tam opazila. Vzgojitelj jo je peljal po drevoredu do goščave, odlomil leskovo šibo in pokazal, rekoč: »To je moje vzgojno sredstvo.«

Dragi v Kristusu! Ravnajte po teh naukih. Starši, posnemajte Marijo in Jožefa, in vi otroci, dvanajstletnega Jezusa. Potem bodo srečne naše družine. Amen.

T.

Druga nedelja po razglašenju Gospodovem.

O bistvu in svetosti zakona.

Tisti čas je bila ženitnina v Kani Galilejski. Jan, 2, 1.

Sv. evangelij nam opisuje ženitnino v Kani na Galilejskem. Udeleži se je Jezus s svojo materjo in peterimi učenci. Pri njej izpremeni vodo v vino ter stori tako prvi čudež v svojem življenju. To je kratka vsebina prebranega evangelija.

Ali morem danes o čem drugem govoriti, nego o zakonu? A kaj je zakon? Zakon je postavna zveza, s katero si dve samski osebi, ena moškega, druga ženskega spola, vzajemno obljubita, neločljivo skupaj živeti in si za pomnoženje človeškega rodu dasta vzajemno pravico do teles. To je zakon, ki ga je Bog sam postavil po ustvarjenju sveta v raju. Podrobnejših okoliščin njegove ustanovitve ne bom navajal; berete jih lahko v zgodbah sv. pisma. Le to omenim kot potrebno, da je Bog sam bil priča zveze, sklenjene med Adamom in Evo, in da jo je blagoslovil, rekoč: »Rastita in množita se in polnita zemljo« (I. Moz. 1, 28). Tako je bil sklenjen zakon, ki je najstarejši stan na zemlji in ima Boga za ustanovitelja. Premišljajmo danes bistvo in svetost zakona! Ali, ker govorim katoliškim kristjanom, pri katerih je zakon svet zakrament, moram o njem tudi kot zakramentu razpravljati in govoriti o zakramentalnem zakonu. Zato rečem: Krščanski zakon je zakrament, v katerem se ne-oženjen kristjan in neomožena kristjanka postavno in po pravilnem redu nerazdružno zvezeta ter sprejmeta od Boga milost, da moreta dolžnosti zakonskega stanu do smrti zvesto izpolnjevati.

V teh kratkih besedah sta izražena bistvo in svetost zakramenta sv. zakona in vsebina moje propovedi.

I. Zakon je v katoliški Cerkvi prvič svet zakrament. To je verska resnica. Sveti tridentinski cerkveni zbor izobčuje vsakogar iz edinozveličavne Cerkve, kdor bi se drznil trditi, da zakon ni pravi, od Kristusa postavljen zakrament evangeljske postave, ampak da je človeška iznajdba v Cerkvi.

Seveda zakon ni bil zakrament pred prihodom Sinu božjega na zemljo; dotlej je bil le naravna, od Boga postavljena, od narave terjana, za množitev človeštva potrebna zveza dveh oseb različnega spola. Vendar so pa tudi to naravno zvezo zakona spoštovala vsa izobrazena ljudstva vedno kot nekaj častitljivega. Še večje spoštovanje do zakonske zveze so imeli Judje;

znana jim je bila božja obljuba, dana očaku Abrahamu, da bo izšel iz njihovega naroda zaželeni Odrešenik. Zato so imeli za častno in sveto stopiti v stan, ki je omogočeval in opravičeval množiti ljudstvo, iz srede katerega naj bi se rodil Zveličar sveta.

A vse to še ni moglo povzdigniti zakona do časti in svetosti zakramenta; to je prihranil učlovečeni Sin božji sebi. On ni hotel, da bi se njegova sv. Cerkev množila po zgolj naravnem zakonu, ampak da naj se otroci, ki se v njegovi Cerkvi posvečujejo pri sv. krstu, v veri potrjujejo pri sv. birmi, nadnaravno nasičujejo v zakramentu sv. Rešnjega Telesa, tudi rodijo iz sve-tega in zakramentalnega zakona. Zato je dotedanji naravni zakon povzdignil v zakrament, katerega sv. Pavel (Ef. 5. 32.) oznanjuje kot velik zakrament v Kristusu in v Cerkvi, ker je podoba skrivnostne zveze med Kristusom in Cerkvijo, kakor nas uči rimski katekizem.

Zakon je torej sedaj v naši Cerkvi ravno tako svet zakrament kot drugi sakramenti. In cerkveni očetje menijo, da se je Kristus prav zato udeležil ženitnine v Kani, da je s tem nazna-nil vnaprej, da bo svoječasno povzdignil zakon k časti in sve-tosti zakramenta.

II. Drugič pa pravim, da se morata neoženjen kristjan in neomožena kristjanka p o s t a v n o i n p o p r a v i l n e m r e d u z v e z a t i za skupno življenje.

Ker je zakon zakrament in ker je Kristus postavil sveto Cerkev za oskrbnico zakramentov, ima le ona pravico, dolo-čevati postave, pogoje in red, po katerih hoče vernikom deliti sv. zakramente, ne da bi pri tem kaj izpremenila na bistvu za-kramentov, kar ni v njeni oblasti. In ker predstavlja krščanski zakon po volji božjega Ustanovitelja zvezo Kristusovo s Cer-kvijo, prepoveduje Cerkev vse, kar nasprotuje temu sv. namenu, in zapoveduje vse, kar ga pospešuje.

Zakon izvoljenega ljudstva v stari zavezi še ni bil svet zakramentalen zakon, ki bi bil delil milost, vendar je bil pa predpodoba zakramenta zakona. Zato ga je Bog že takrat omejil z raznimi postavami. Ukazal je Izraelcem, naj njihovi zakoni ne bodo taki, kot Egipčanov in Kanaanitov, in določil jim je gotove stopnje krvnega sorodstva in svaštva, v katerih jim je bil zakon prepovedan. Vse to se obširneje lahko bere v III. Mozesovi knjigi.

Te božje naredbe stare zaveze glede na zakon je Cerkev deloma pridržala, deloma z novimi postavami pomnožila, da bi zakon nove zaveze tem bolj posvetila in izpopolnila. Navedem le najvažnejše. Cerkev izključuje od zakona k r v n o s o r o d - s t v o , s v a š t v o i n d u h o v n o s o r o d s t v o . Tistim, ki izvirajo iz ene krvi, Cerkev v prvih štirih kolenih sorodstva ne dovoljuje med seboj se poročiti. Tako tudi noben vdovec ne sme v zakon vzeti krvne sorodnice svoje rajne žene do

četrtga kolena. Isto velja za vdovo ozir sorodnikov moža. Duhovno sorodstvo nastane pa iz sv. krsta in sv. birmе. Poleg krstitelja postanejo krščenec, krščenca starši in botri duhovno sorodni in v tem sorodstvu ne morejo skleniti zakona. Prav tako je ozir birmanca, birmančevih staršev in botrov.

Poleg teh zadržkov je pa še več drugih, ki branijo gotovim osebam zaradi njihove nepostavnosti in nesposobnosti poročiti se v določenih slučajih. Toda ne bom jih tu našteval; bilo bi preobširno. Pa tudi ni potrebno, kajti saj se ravno zaradi morebitnih zadržkov morata zaročenca oglasiti pri domači duhovski gosposki pravočasno pred poroko. Edino to bodi tu še omenjeno, da Cerkev vkljub zadržkom vendarle lahko dovoli zakon v slučajih velike potrebe in koristi. Kajti kdor postavlo dá, jo tudi lahko izpregleda in tako stori tudi Cerkev glede na zakon v ozira vrednih slučajih.

Razen tega terja Cerkev pri svojem zakramentalnem zakonu tudi gotov red, ki obsega pripravo, čas in obred poroke.

Pred pravo zvezo samo ukazuje Cerkev, da se župnik prepriča, če sta ženin in nevesta zadostno poučena v krščanskem nauku. Kaj je potrebnejše, kot to! Zaročenca hočeta stopiti v stan, v katerem ju bo Bog najbrže blagoslovil z otroki. Otroke so pa starši dolžni v veri poučevati pod najstrožjo odgovornostjo. Kako jih bodo pa mogli poučevati, če sami nič ne znajo? Kdo more dati, česar sam nima? Ravno ta dolžnost staršev je torej vzrok ali mnogoveč potreba, da dušni pastir zaročenca izpraša iz krščanskega nauka in ju v njem pouči. Kakor je on dolžan izpraševati, tako sta ženin in nevesta dolžna odgovarjati. Da, župnik ima celo pravico poroko toliko časa odložiti, dokler nista zaročenca dovolj poučena.

Nadalje je Cerkev v sv. tridentinskem zboru prepovedala vse skrivne ali zakotne zakone ter jih proglasila za neveljavne. Videla je bila namreč strašno zlo, izvirajoče iz takih zakonov. Kolikokrat že je bil zapustil kak mož svojo ženo, s katero se je bil skrivno poročil, potem je v tujini vzel drugo in živel v neprestanem prešestvu! Da zatre tako pogubno zlo, zahteva sv. Cerkev, da se morata zaročenca trikrat javno oklicati z lece, da tako njun nameravani zakon postane dovolj razglašen in se tem lažje izve za skrivne zadržke.

Preden se zaročenca poročita, opominja ju vrhtega sv. Cerkev, da sprejmeta zakramenta sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa. Če teh zakramentov ne prejmeta v domači župniji, se morata pred poroko izkazati s potrdilom, da sta ju drugod resnično sprejela. Nič ni tako koristno, kot ta naredba. Zakaj krščanski zakon je zakrament živih, ki ga treba prejeti v stanu posvečujoče milosti. Kdor ga sprejme v stanu

smrtnega greha, stori božji rop. Ko sta torej zaročenca pred poroko opravila sv. spoved in sv. obhajilo, morata pač skrbno paziti, da ne občujeta do poroke preveč zaupno in prosto ter tako ne izgubita milosti. Dokler nista poročena, jima ni nič tega dovoljeno, kar jima je bilo preje prepovedano. Gorje poročenecem, ki v stanu smrtnega greha sprejmo sv. zakon! Bo li Bog blagoslovil tako zvezo? Ali ne bo marveč občutno kaznoval oskrunjenje zakramenta?

Naposled se smejo pa ženitve vršiti le v cerkveno dovoljenem času. Prepovedana so ženitovanja in v naši škofiji tudi poroke sploh v adventnem in postnem času, in sicer od prve adventne nedelje do vštetega praznika sv. Treh kraljev ter od pepelnične srede do vštete bele nedelje; to pa zato, ker naj se ta čas med kristjani preživi s tiho pobožnostjo in resno pokoro.

Kadar je vse potrebno za poroko v redu in jo tudi čas dovoljuje, se zakramentalna poročna zveza sme izvršiti, toda le pred upravičenim duhovnikom med predpisanimi molitvami in cerkvenimi obredi v pričo Boga. Duhovnik opozori ženina in nevesto neposredno pred sprejemom zakramenta sv. zakona še enkrat na dolžnosti zakonskega stanu, da bi se pred Bogom enkrat ne mogla izgovarjati z nevednostjo; potem si zaročenca pred mašnikom in krščanskima pričama slovesno in pod prisego obljubita vzajemno ljubezen, zvestobo in nerazdružno življenje ter svojo obljubo potrdita z izročitvijo poročnih prstanov, ki se potem blagoslové, in s sklenitvijo rok, katere duhovnik ovije z blagoslovljeno štolo. Tako sta sedaj stopila zaročenca v zakon in le smrt ju more ločiti. Nobena posvetna in nobena cerkvena oblast ju sedaj ne more razporočiti. Le v posebnih, obžalovanja vrednih slučajih sme cerkvena oblast dovoliti, da zakonska živita vsak sam za se, ločeno drug od drugega, pri čemer pa ostane zakonska vez seveda še vedno v veljavi. V naslednjih kratkih sklepnih molitvah, zlasti še v poročni maši, če jo opravi, prosí duhovnik obilico božjega blagoslova in zakramentalne milosti za novoporočenca. O tej milosti pa govori tretji del moje propovedi.

II. Ukazani obredi stare zaveze so bili le predpodobe zakramentov nove zaveze in niso delili sami iz sebe nobene milosti. Tako je bilo obrezovanje predpodoba našega sv. krsta, tako so bile tudi daritve judovskega tempeljna predpodoba daritve sv. maše na naših oltarjih. Zakramenti pa, ki jih je postavil Kristus, niso le znamenja milosti, ampak jo tudi delé. To je verska resnica potrjena na tridentinskem zboru. Prav tako, kot z vsemi drugimi, je tudi z zakramentom sv. zakona. Zakon je vedno veljal kot stan poln dolžnosti in bremen, za prenašanje katerih je potrebna višja podpora. Celo omikani pagani so skle-

pali svoje zakonske zveze s klicanjem svojih namišljenih bogov in z daritvami za pomoč. Koliko potrebnejša morata biti pa božja pomoč in blagoslov pri naših zakonih, ki so neprimerno svetejši od nesvetih zakonov starih vekov! Da, Kristus je hotel imeti za svojo Cerkev sveto in izbrano ljudstvo; zato je pa moral tudi oni stan posebno potrditi z milostjo, iz katerega naj se svetost razliva v vse druge stanove. Kajti ali ne preskrbuje ravno zakonski stan sv. Cerkve s pastirji in ovčicami, države z gosposko in podložniki, mest in vasi s prebivalci? Če bi pa krščanskih poročencev ne podpirala božja milost, kako naj bi si ohranili med seboj stanovitno ljubezen in edinost, kako prenašali bremena svojega težavnega stanu, kako krščansko načelovali svojim podložnim, kako vzgojevali svoje otroke v strahu božjem? Zato pa pravi tridentinski cerkveni zbor, da je Kristus sam kot ustanovitelj zakramentov zaslužil s svojim trpljenjem vsem krščanskim poročencem ono milost, ki izpopolnjuje njihovo naravno ljubezen in potrjuje njihovo edinost, njih same pa posvečuje. In to je tista zakramentalna milost, ki jo deli ta zakrament vrednim prejemnikom.

To zakramentalno milost sv. zakona je Gospod po besedah sv. očetov že nekako vnaprej oznanil s svojo udeležbo ženitnine v Kani. Takratna časna dobrota izpremembe vode v vino je bila le zagotovilo prihodnje delitve duhovnih dobrot v krščanskih zakonih in tedanji prvi čudež je bil le dokaz, da hoče Gospod krščanske zakone spremljati s čudovito milostjo.

Pa, o moj Bog, porečete, če deli zakrament sv. zakona tako milost, z a k a j j e p a d a n e s t o l i k o n e s r e č n i h z a k o n o v? Ugovor, ki je videti upravičen. Toda rečem: Krivda nesrečnih zakonov ni ne na Božjo, ne na zakramentu, ampak na tistih, ki sv. zakona ne sprejmó tako, kot zahtevata Kristus in Cerkev. Kajti kaj se vidi dandanes pri sklepanju zakonskih zvez? Same napačne namene in sama oskrunjevanja tega zakramenta. Kristjani bi morali sklepati zakon z namenom, da s svojo zakramentalno zvezo predstavljajo skrivnostno zvezo Kristusa s Cerkvijo in da božje kraljestvo s pobožnimi, dobro vzgojenimi otroki množijo. To je bil zlasti dvojni namen ustanovitve zakramenta zakona. Ali žal, kje so dandanes tisti, ki imajo te sv. namene! Ali ne ravna skoraj vse, kar se ženi in moži, tem sv. namenom naravnost nasproti? Ali ni lakomnost, častihlepnost, udobnost življenja, poželenje mesa, zaslepljenost, nepremišljenost, prenagljenost, z eno besedo: ali niso le časni in ničemurni ter velikokrat docela pregrešni nameni gonilo v zakon? Kdo preudarja resno, da hoče sprejeti svet zakrament? Kdo se temeljito pripravlja na njegov sprejem s posebno pobožnostjo in čistostjo srca? Koliko jih sprejme ta zakrament z omažeževano dušo! Koliko se jih prisiljeno poroči, da z zakonom zakrijejo grehe svoje nesramežljivosti! Koliko jih stopi v zakon, ki so preje živeli leta in leta v pregrešnem znanju, v divjem

zakonu! Ali se vse to pravi poročiti se po namenu Kristusovem? Ali se to pravi vredno prejeti sv. zakrament? Ali se naj potem čudimo, če taki poročenci ne postanejo deležni milosti zakramenta? Ne, to niso poroke in ženitnine kot v Kani, pri kateri sta pričujoča Jezus in Marija. Vendar pač: Jezus, ki je povsod pričujoč, je navzoč tudi pri takih zagrešenih porokah in ženitninah, a ne zato, da bi izpremenil vodo v vino, ampak vino v vodo ter z nesrečo kaznoval nevredneže. Odtod potem prihaja, da taki poročenci živijo v večnem kregu v pohujšanje sveta, v onečaščenje zakramenta, v razžaljenje Boga, v svoj zemeljski pekel, v večno pogubljenje. Odtod prihaja, da so otroci iz takih zakonov pohujšani po slabem zgledu staršev in, ko dorastejo, tudi nesrečni v zakonu. Odtod prihaja, da takim nesrečnim poročencem njihov stan, ki naj bi jim bil za gozda mesenih strasti, postane vzrok telesne samooskrunbe, zabranitve porodov, prelomljenja zakonske zvestobe, opetovanih prešestev in naposled izročitve večnemu pogubljenju. Kajti, »ne nečistniki, ne prešestniki, ne mehkužni . . . ne bodo posedli božjega kraljestva«, piše sv. Pavel (I. Kor. 6). Taki zakonski so takoj pri sprejemu sv. zakramenta nasprotovali namenom Kristusovim, zato sta namesto milosti in blagoslova prišla v hišo in družino nesreča in prokletstvo.

Krščanski poročenci, če bi bil kdo med vami v tako nesrečnem zakonu, kot sem vam ga sedaj opisal na kratko, naj gre pač v se in naj zamaši studenec svojega gorja z resničnim kesanjem nad svojimi nevrednimi nameni in naj Boga ponižno prosi za odpuščenje ter poboljša svoje življenje! Iz potrebe naj stori čednost ter preteklost popravi s prihodnostjo!

Tisti pa, ki ste še samski, dajte se za božjo voljo poučiti po tuji nesreči in bodite pri sklepanju zakonov pametni, previdni, modri! Ne glejte na bogastvo, ne na zunanost, ne na službo, ampak na čednost in krščansko življenje ter sprejmite svoječasno s sv. nameni in vredno pripravo sv. zakon, ki je zakrament, v katerem se neoženjeni kristjan in neomožena kristjanka nerazdružno zvežeta ter sprejmeta od Boga milost, da moreta dolžnosti zakonskega stanu do smrti zvesto izpolnjevati. Amen.

Po P. R. Graserju O. S. B.: K. Čik.

Tretja nedelja po razglasenju Gospodovem.

(Praznik sv. družine.)

O dobrem poslu.¹

Ko pa je prišel Jezus v Kafarnaum, je pristopil k njemu stotnik in ga prosil, rekoč: »Gospod, moj hlapec leži doma mrtvouden in zelo trpi.«

Mat. 8, 5, 6.

Nihče ne more tajiti, da morajo biti v vsaki urejeni družbi razni stanovi, gospodujoči in poslušajoči stanovi. V vsaki urejeni družbi morajo biti: vladarji, gospodarji, kmetje, duhovniki i. t. d. Kaj bi nastalo iz človeške družbe, če bi ne hotela priznati nobene vrste vladarja, kaj iz hiše brez gospodarja, kaj iz zemlje, če bi je ne hotel nihče obdelovati? Kaj z javnim bogoslužjem brez duhovnika?

A ne samo gospodujoči, temveč tudi poslušajoči stanovi: hlapci, dekle, delavci i. t. d., katerih dolžnost je, izvrševati voljo svojih predstojnikov, morajo biti v vsaki urejeni družbi.

Ker je torej v človeški naravi utemeljeno, da se dajo ljudje od ljudi voditi, zato pravimo, da je volja božja, da so na svetu razni stanovi. Dasi pa opravljajo posamezni stanovi bolj ali manj častna opravila, je ta razloček le vnanji razloček; notranjega razločka med posameznimi stanovi po krščanskih načelih ni. Zato pravimo: Vsi stanovi so pred Bogom enako veljavni. Čim bolj torej človek dolžnosti svojega stanu vestno in natančno izvršuje, čim bolj plemeniti nagibi ga spremljajo pri njegovem delovanju, tem več, pravimo, da je vreden pred Bogom. Po krščanskih načelih naj bi družila gospodujoče in poslušajoče stanove ne samo vez pravičnosti, temveč tudi vez ljubezni, potem bi bilo med nami več miru, edinosti in nebeškega blagoslova.

Danes se hočemo pomuditi pri stanu, ki je častitljiv po svoji starosti, koristen, ker izvršuje delo, da, naravnost neobhodno potreben človeški družbi — namreč pri poslih, in povzeti dve lastnosti dobrega posla:

I. Zvestobo.

II. Pokorščino.

Sv. Pavel označi prav jasno in kratko dolžnosti poslov do svojih gospodarjev: »Vi posli poslušajte s spoštovanjem in preprostim srcem, kakor Kristusa, vaše gospodarje. Služite jim ne samo kadar vas ljudje vidijo, da bi jim bili všeč, temveč kot

¹ Monemus pastores animarum, ut huic parti vitae socialis (sc. de famulis) melius cognoscendae operam dent. (Syn. dioec. Labacen. I. Tit. III. c. VII. § 3. p. 95.)

služabniki Kristusovi. Storitte z odkritim srcem polni dobre volje božjo voljo, ne kot bi ljudem služili, temveč Gospodu Bogu« (Ef. 6. 5—7).

Iz teh besed spoznamo, da mora imeti vsak dober posel zlasti dve lastnosti: odlikovati se mora v zvestobi in pokorščini.

I. Zvestobo lahko imenujemo neko pripravljenost naše volje delati v gotov namen ali za kako osebo s tako skrbjo in vestjo, kot bi delali sami zase. Tisti posel, ki dela za hišo gospodarjevo tako skrbno in vestno, kot bi delal sam zase, je zvest posel. Tisti posel pa, ki opravlja svoje dolžnosti zanikarno in površno, ki gleda samo na to, da je delo narejeno, ne pa tudi, kako da je narejeno, ker meni, da je za gospodarja vse dobro, tisti posel se ne more imenovati zvest.

Proti zvestobi greši posel, ako ima slabo lastnost in grešno navado, da rad svojemu gospodarju kaj izmakne, misleč, saj ima dosti, saj se mu ne bo nič poznalo. Taki posli so v hiši skrajno nevarni, ker izpodkopavajo blagostanje gospodarjevo, bolj nevarni kot tuji tatovi, ker zanje ni ograje, omrežja in ključavnice. Če bi vzel posel iz hiše še tako malenkostno stvar in to pogostokrat in z namenom nabaviti si polagoma veliko vsoto, grešil bi smrtno.

Tudi vbogajme dajati iz lastnine gospodarjeve ni pripuščeno, ako nimajo za to dovoljenja. Najsi bi bil gospodar še tako premožen, pa bi vsled svoje skoposti ali trdosrčnosti prepovedal svojim poslom dajati kakršnokoli miloščino iz svoje lastnine, tedaj bi imeli posli greh, če bi ravnali drugače.

Gospodar je sklenil s svojim poslom, ko je stopil k njemu v službo, pogodbo, po kateri mu ta pod gotovimi pogoji, za gotovo plačo, za gotovo delo in za gotov čas posveti svoje telesne moči. Ako tedaj posel dela za svojega gospodarja tako vestno in skrbno, kot bi delal sam zase, potem lahko rečemo, da pozna prvo lastnost dobrega posla — zvestobo. Tak posel je v resnici dika in ponos gospodarjev, trdna in železna opora njegovi hiši.

II. Druga lastnost, katero mora poznati dober posel, je — p o k o r š č i n a. Pokorščina je prostovoljno in umno zatajevanje svoje lastne volje. Pokorščina je mati drugih čednosti, podlaga družabnemu redu in kraljica miru. Kdor izvršuje voljo svojih predstojnikov tako vestno in natančno, kot bi izvrševal svojo lastno voljo, in vidi v tem tudi voljo božjo, tisti pozna pravo pokorščino.

Pokorščina pa je lahko premajhna, tako da se kmalu izpremeni v nepokorščino. Ako bi dekla ubogala in poslušala svojo gospodinjo le takrat, kadar se ji poljubi in dokler se ji poljubi, le takrat, če bi bila ta do nje posebno prijazna in ljubezniva, če bi pa morala preslišati od gospodinje kako trdo besedo, pa bi začela slabo opravljati svoja opravila, bi to ne bila pokorščina, ker bi hotela delati le po svoji glavi.

Le v slučaju, da bi gospodar ukazal kaj pregrešnega, mora posel odreči pokorščino ker »Boga je potreba bolj poslušati kot ljudi« (Dj. ap. 5. 29).

Ubogati morajo posli gospodarje, čeprav so bili ti poprej tudi le služabniki.

Pisatelj Herodot pripoveduje o egiptovskem kralju Amazu, da je bil vsled svojega nizkega stanu malo v čislih pri svojih podložnikih. Zato pa ukaže preliti zlato posodo, ki je bilo namenjena za umivanje nog ter iz nje narediti malika in ga postaviti v tempelj. In vsi njegovi podložniki so pred njim poklekovali. Nato pa jih pokliče k sebi in jim pravi: Ali veste, kaj je bila poprej ta posoda? — Umivalnik. In sedaj se pred njo priklanjate? Tako ste dolžni pokorščino tudi meni, ker sem vaš kralj, dasi nisem kraljevske krvi.

»Kdo bi vedno ubogal,« bi utegnil ta ali oni ugovarjati, »saj imajo gospodarji tudi svoje napake.«

Dobro. A dokler smo v njihovi službi in jemo njihov kruh, so oni naši predstojniki in zato smo jim dolžni pokorščino. Tudi farizeji so imeli napake in Jezus jih je moral očitno imenovati hinavce, pobeljene grobove, in vendar je dostavil, da dokler sedijo na Mozesovem prestolu, jih je treba ubogati.

Pač je velik križ in težava služiti pri gospodarjih, katerim ni nobena reč zadosti dobro narejena, pri gospodarjih, ki s svojimi podložniki ravna jo neusmiljeno in brezobzirno, jih morda celo neradi puščajo v cerkev i. t. d. Zato pa je potreba dobremu poslu krščanske potrpežljivosti in drugih čednosti.

Spoznali smo danes dve lastnosti dobrega posla: zvestoba in pokorščino. In tisti gospodar, ki ima v svoji hiši takega posla, je lahko v resnici zadovoljen in vesel, ker tak posel je trdna opora njegovi hiši, njegova dika in ponos. In ako mu je tako služil morda mnogo, mnogo let ter mu pomagal graditi stavbo pozemeljske sreče, tedaj se ga je dolžan spomniti tudi takrat, ko je obolela njegova roka in omagala njegova noga, spomniti zlasti takrat, ko so opešale vse njegove moči, na večer njegovega življenja, kakor je storil evangelijski stotnik, ki je šel prosit Zveličarja samega za svojega zvestega hlapca. Amen.

Fr. P.

Prva predpepelnična nedelja.

Kako moramo izvrševati dobra dela.

Kaj stojite ves dan brez dela?

Mat. 20, 6.

Ena najlepših prilik, kar jih je povedal Gospod, se mi zdi ta, ki ste jo ravnokar slišali. Saj je tako jasna, poučna in umljiva, da jo je le treba brati in poslušati in takoj se lahko ugane, kaj

je Kristus hotel povedati. Hišni gospodar-vinogradnik je Bog sam, delavci smo mi ljudje, vinograd, ki naj ga obdelujemo, je naša duša, večer, čas plačila je dan smrti in plačilo, denar je večno zveličanje v nebesih.

Dejal sem, da smo delavci v tem vinogradu mi ljudje, in sicer vsi, saj nas je Bog že pri sv. krstu najel in potem odločil vsakemu svoje delo. Naša dolžnost bi bila torej, delati, kopati in se truditi do večera, da pride gospodar s plačilom. Toda koliko jih je, katerim bi človek lahko z evangelijskim gospodarjem zaklical: »Kaj stojite zunaj vinograda brez dela? Kaj ste popustili delo in se šli hladit?« Ali koliko je pa tudi takih, ki mislijo, da delajo in se pote v vinogradu, pa bi jim tudi lahko zaklicali: »Kaj stojite ves dan brez dela? Prišel bo večer, pa denarja ne boste dobili!« In kdo so ti? Tisti, ki delajo cel dan, t. j. celo življenje sicer veliko dobrega, a 1. v smrtnem grehu, 2. brez dobrega namena. In zato bi vam rad danes pojasnil, da moramo pri vsem, kar storimo dobrega, in hočemo, da bi bilo to zaslužno za nebesa, biti 1. v milosti božji, 2. imeti dober namen pri svojih delih.

I. Vse, kar človek stori dobrega, je samo v sebi zasluženje za večno življenje v nebesih; in vsako zasluženje, ki si ga nabere človek na zemlji, je nova stopnica v nebesa. Toda če dela človek dobro v smrtnem grehu, je vse zastoj, vse brez sadu, vse izgubljeno. Zakaj kdor ni s Kristusom, je zoper njega in, kdor ne zbira ž njim, raztresa.

»Stan greha,« tako piše sv. Tomaž Akv., »je pravzaprav stan smrti, ker ž njim naenkrat ugasne luč milosti, ki je življenje duše. Duša je torej mrtva za Boga in za nebesa in kakor telo, od katerega se je ločila duša, kakor telo brez duše ne more nič več delati, tako tudi duša brez milosti božje ne more nič zaslužnega za nebesa storiti. — Človek, ki je v smrtnem grehu, je podoben suhemu drevesu, ki ne more več sadu roditi.«

»Jaz,« pravi Kristus, »sem vinska trta, vi mladike. Kakor mladika ne more sadu roditi, če ni na trti, tako tudi vi ne, če niste z menoj združeni, zakaj brez mene ne morete nič storiti.«

Predstojnik cerkve v Sardih je bil v smrtnem grehu in apostol Janez je dobil od Boga povelje, naj piše nanj naslednje besede: »Poznam tvoja dela; imaš sicer ime, da živiš, pa si mrtev!« To se pravi: Ti opravljaš odgovornosti polno službo; opravljaš službo božjo, kažeš veliko pobožnost in navdušuješ druge k dobremu z besedo in zgledom, a pri vsem tem pred mojimi očmi nisi to, kar si v očeh ljudi, zakaj pri meni si mrtev in vsa tvoja navidez dobra dela ti za nebesa ne pomagajo nič, ker si v smrtnem grehu.

In kakor je pisal sv. Janez predstojniku v Sardih, tako bi rekli lahko vsakemu, ki je v smrtnem grehu: »Živiš, a živiš

le po imenu, na zunaj, v očeh ljudi, v resnici si pa mrtev, mrtev za Boga, za dušo, za nebesa. Poznam tvoja dela: Moliš zjutraj in zvečer, moliš pred jedjo in po jedi, tudi čez dan; hodiš k sv. maši, moliš različne vence in druge molitve, daješ vbogajme, z eno besedo: veliko dobrih del opravljaš; a če je tvoja duša mrtva, smeš kvečemu pričakovati od Boga v tem življenju kaj, ničesar pa v večnosti.« Rečem še več z apostolom Pavlom: »Govori vse jezike ljudi in angelov, prerokoj prihodnje reči, preiskuj skrivnosti, imej vse znanosti, imej vero, da prestavljaš gore, razdeli vse svoje premoženje med uboge, če nimaš ljubezni, če nisi v stanu milosti božje, če je tvoja duša omadeževana s smrtnim grehom, ti vse to ne pomaga nič, prav nič za nebesa.«

Vse to je torej dokazana resnica in strašna je za tiste, ki prežive po cele tedne, mesece, dà leta v smrtnih grehih. Ah, ali ni hudo, če človek tako dolgo in tako težko dela, pri vsem tem pa še za nebesa nič ne zasluži? — Kakor hitro bo imel torej kdo nesrečo, da bi padel v smrten greh, naj bo njegova prva skrb, da obudi popolno, t. j. iz ljubezni do Boga izvirajoče kesanje s sklepom, da bo šel k spovedi, kakor brž bo mogoče, da ne bo zastoj naše trpljenje, zastoj naša dobra dela, zastoj sploh življenje.

II. Ni pa zadosti za dobra dela, če je človek v milosti božji, ampak je treba imeti pri tem tudi do b r i n a m e n, t. j. delati vse z namenom, da bi Boga s tem počastili in tako dosegli kdaj svojo večno srečo. Tak dober namen je treba narediti zjutraj, zvečer, ga ponoviti večkrat čez dan, zlasti kadar nas zalezuje hudobni duh in se vrivajo kakšne napačne misli, jeza, nevolja. »V božjem imenu, v čast božjo, iz ljubezni do Boga,« to je vendar lahko reči!

In kaj pomaga tak dober namen? Veliko, zelo veliko. 1. Vsa dela boš opravljal lažje in vse ti bo šlo bolj po sreči. »Kdor dela z Bogom in za Boga, s tem dela tudi Bog,« pravi sv. Krizostom. 2. Dober namen posveti v dobro delo tudi tako, ki samo na sebi ni dobro, ne slabo. Dva vinarja, ki jih je prinesla v dar uboga vdova iz ljubezni do Boga, sta imela v očeh Zveličarjevih več vrednosti nego bogati darovi, ki so jih prinašali bogatini. 3. Dober namen stori celo, da nam Bog zaračuna v zasluženje tudi to, kar bi mi radi storili, pa ne moremo radi pomanjkanja moči, časa, denarja. Bog sprejme dobro voljo za delo in poplača isto kot delo samo.

Kakšno vrednost imajo pred Bogom dobra dela, ki jih kdo stori v stanu smrtnega greha ali brez dobrega namena, naj nam kaže naslednji zgled:

Bil je puščavnik, ki je vsak večer, preden je zaspal, premišljal posebno sodbo, katera čaka vsako dušo, precej potem, ko se je ločila s tega sveta. Neki večer je posebno globoko premišljeval besede sv. Pavla do Galačanov: »Vsakateri bo nosil svoje breme,« ko se bode prikazal pred najvišjim sodnikom. —

Jako so ga pretresle tudi besede, v bukvah pregovorov zapisane, da »vsa naša dejanja bodo tehtana na tehtnici Gospodovi«. Premišljevanje njegovo je bilo tako živo, da se mu v spanju delajo podobe o premišljevanih stvareh, ter mu napravijo čudne sanje: Zdelo se mu je, da je prestavljen v kraj, kjer se vsakemu človeku precej po smrti bere njegova sodba. Jezus Kristus je sedel na sodnem stolu, poleg nješa pa je stal angel s tehtnico. Vsakateri, ki je zapustil ta svet, se je pred to strašno sodbo prikazal z dvema culama, v eni so bila njegova dobra dela, v eni pa njegovi grehi. Angel je culi sprejemal ter ji tehtal tako, da je eno culo vlagal v desno, eno pa v levo torilce. Kadar je cula z dobrimi deli vzdignila culo z grehi, izgovoril je Jezus pomiloščenje, pogubljen'e pa, kadar je cula z grehi bila težja od cule z dobrimi deli. Dolgo so bili na vrsti taki, ki so prinesli jako različni culi; cula v levem torilcu je bila vselej težja od cule v desnem. — Groza in strah obhajata našega puščavnika, ko sliši, da iz ust Jezusovih tolikokrat grmi pogubilna sodba, in ko vidi, da se mnogi sojenci pogrezujejo v pekel. — Kar na vrsto pride žena, katera ga nekoliko utolaži; zakaj njena večja cula je imela napis: »dobra dela«, napisan z velikimi in debelimi črkami. Veliko veselje obide puščavnika, ker je menil, da bode vendar enkrat preša neizrekljive sreče svojega bližnjega. Toda kako osupne, ko vidi, da mala cula kvišku vzdigne veliko, in ko sliši, da Jezus tudi nad to ženo izreče pogubljenje. Angel zapazi puščavnikovo strmljenje ter mu migne, naj stopi bliže. Puščavnik uboga in angel mu razveže veliko culo dobrih del te žene. Bilo je v nji mnogo malih culic z napisi: »molitve, premišljevanja, izpovedi, obhajila, miloščina, obiskovanje jetnikov in bolnikov, darila cerkvam, pridige, procesije, božja pota, zatajevanja« in še več takih dejanj. Puščavnik se sedaj še bolj čudi, da tako malo tehta toliko dobrih del. Nato mu angel veli razvezati male te culice po samem. Puščavnik to stori, in glej, vse culice so bile prazne. Puščavnik ostrmi, ne vedoč, kaj bi mislil, in osupnjen milo pogleduje angela. — Nato angel povzame besedo puščavniku, rekoč: »Poznam ti na obrazu, da bi rad kaj več zvedel o tej žalostni prikazni. To ti je odgovor: »Vsa dobra dela, katerih napise si bral, bila so dela le na videz, zakaj namen in podlaga vseh je bila prevzetnost, ljudska hvala, dobičkarija, hinavščina ali kaj enakega. Vse, kar ne izvira iz ljubezni do Boga, nič ne velja v božjih očeh. Spominjaj se psalma, v katerem stoji zapisano, da so ljudje, kateri zaspe, misleči, da so bogati, vzbude se pa s praznimi rokami. Zdaj si videl, kako se izpolnjuje te besede. Ta žena je mislila, da je bogata dobrih del; v tej domišljiji je umrla; ko se je vzbudila, je spoznala, da je brez zaslužnih dobrih del.« (Prilike p. Bonaventure, str. 109.)

In glejte, tako se bo zgodilo tudi z nami, če bomo delali dobro v smrtnem grehu in brez pravega, dobrega namena. Amen.

Priložnostni govori.

† Pij X. in sv. obhajilo v boju proti neveri in nenravnosti.

Minuli so že davno oni žalostni časi 16. in 17. stoletja, ko so pustošili divji Turki, zakleti sovražniki katoliške vere, po naših slovenskih pokrajinah. Bili so takrat pač žalostni časi, kajti kamorkoli so prihrumele te druhali — povsod obupno gorje: mesta in vasi, cerkve in hiše so ropali, podirali ali požigali — pobijali moške, onečaščali ženske, odvajali dekleta in mladeniče v trdo turško sužnost. Ali glejte, predragi v Gospodu, naši predniki so se bojevali, branili proti sovražniku, kolikor so pač mogli in znali. Ko se je bližal sovražnik, tedaj so zažigali kresove po gorah, bili so plat zvona, spravljali svoje imetje, nedorasle, otroke in ženske in obnemogle so spravili na varen kraj — vsi drugi pa so šli v boj proti sovražniku.

Predragi v Gospodu! Ali ni bilo pred sedanjo svetovno vojsko nobenega sovražnika v naši deželi? Smo bili li popolnoma varni? O ne, priznati moramo, če nočemo sebe varati, priznati moramo, da je gospodaril in še gospodari med nami že dolgo časa zviti sovražnik, z bridkim, dvoreznim mečem in je posebno zadnje čase pred svetovno vojsko bogato plenil, in to je sovražnik nevere in nenravnosti. To je kralj, ki obhaja še vedno svoje slavnostne pohode. In kdo mu služi? Kdo ga je spremljal in ga še spremlja na teh slavnostnih sprevodih? Predvsem, glejte, naša mladina. Na tisoče in tisoče mladeničev in mladenk je vleklo tega zmagoslavnega sovražnika po kraljestvih in deželah, mestih in trgih in tudi — gorskih vasicah. Mnogi so to delali že z bridkim kesanjem — drugi pa zopet polni veselja — z radostjo — navdušeni, kakor bi šli na svatbo. In kam jih je peljal tak sprevod? K časnemu in večnemu pogubljenju.

Vprašam Vas, predragi v Gospodu, kje so bile pa tedaj one oborožene množice, ki bi se postavile temu sovražniku v bran? Kje so bile tedaj one navdušene čete hrabrih bojevnikov, ki bi ščitili, varovali našo mladino pred tem zakletim sovražnikom? Da — tako malo jih je bilo. — Ali glejte, iz večnega mesta Rima je gledal čuvaj katoliške Cerkve, vidni namestnik Kristusov na zemlji, naslednik apostola-prvaka, sv. Petra, rajni sv. oče Pij X., gledal je po širnem svetu in videl usodepolne posledice, ki sta jih povzročala povsod nevera in z njo razuzdanost, posebno v mladih, neizkušanih srcih. In zato je zaklical rajni sv. oče papež Pij X. vsem vernikom: Vzdignite se, stopite vsi na bojno polje, rešimo našo mladino! Kristusov zveličaven nauk naj jim bode zopet svetla zvezda vodnica v življenju, milost Jezusova v sv. obhajilu naj bo zopet hrana in življenje mladih

ljudi! Tako glejte, predragi v Gospodu, je odmeval že dolgo vrsto let bojni klic umrlega velikega evharističnega papeža in bo še odmeval od roda do roda. Pristopajte k mizi Gospodovi, pristopajte pogostokrat vi vsi mladi ljudje, ki se hočete pripraviti in oborožiti za ta dvojni boj proti neveri in razuzdanosti. Pristopajte k mizi Gospodovi vi vsi drugi, bogati in revni, veliki in mali. Pridite k njemu vsi, ki se trudite in ste obteženi, in on vas bo okrepčal v tem hudem boju.

In v resnici. Glejte, predragi v Gospodu, rajni sv. Oče papež Pij X. je videl v boju za mladino, boj za prihodnost, v odločitvi tega boja odločitev za blagor ali gorje vsega človeštva. In radi tega je posegel rajni Pij X. po najmočnejših orožjih, katera je zapustil Jezus Kristus svoji Cerkvi, — p o s v. o b h a j i l u — mogočnem orožju — in ga podaja že otrokom v roke kot močno obrambno orožje. Kjer je polno nevarnosti, kjer se umikajo in že podirajo vse varnostne naprave, kjer so izpostavljeni že majhni, negodni otroci nevarnostim nevere in razuzdanosti, tam more pač gotovo še pomagati vsemogočnost prijatelja otrok — Jezusa Kristusa v sv. obhajilu. Sv. obhajilo, ki ni samo plačilo bogoljubnim dušam, ki ni nobena predprava nekaterih ljudi, ampak ki je prav posebno lek, zdravilo za revna, šibka, posebno mlada, neizkušena srca. Sv. obhajilo, in sicer zgodno sv. obhajilo, pogostno sv. obhajilo naj srca mladih ljudi že v prvi mladosti krepí in posvečuje in goji in vadi, da bodo že nekam izšolani — utrjeni v čednostih stopili v boj življenja.

In posebno od vas, katoliški mladeniči in mladenke, je po pravici pričakoval rajni Pij X., da se boste pač vedno v najobilnejšem številu odzvajali njegovemu vabilu k pogostnemu sv. obhajilu, saj kliče predvsem vam nebeški zdravnik iz tabernakelja: »Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi, in jaz vas bom poživil.« — Pridite, pristopajte večkrat k sv. obhajilu, kajti v nobeni starosti ni tako potrebno, kot v mladosti, ker oddaljeni od tega zakramenta — so izgubljeni — velika večina mladeničev, kljub vsem njihovim zmožnostim — izgubljeni za Boga, izgubljeni za nebesa, posebno v današnjih časih, ko snubijo in vabijo sovražne moči zanje na vseh straneh; na zunaj, glejte, se jim dobrika in prilizuje, njim kot neizkušenim vabljeni, zapeljivi svet — v njih samih se vzbujajo z vedno večjo silo dosedaj speče strasti. K temu se pridružujejo še zanjke in natolcevanja hudobnega duha, ki jih hoče prepričati, da niso vredni sv. obhajila, dobro vedoč, s kakšnim duševnim orožjem, s kakšno podvojeno močjo vstajajo in odhajajo mladeniči in mladenke od angelske mize. — Dobro vemo vsi, predragi v Gospodu, da je že poželjivost v nas žalostna posledica izvirnega greha. In če vzdihujemo z apostolom Pavlom: »Kdo me otmé iz telesa te smrti?« (Rim. 7, 24), tedaj se lahko tolažimo z istim apostolom: »Milost božja, po Jezusu Kristusu, Gospodu našem.« Te milosti nam pa naklanja ravno pogosto

sv. obhajilo v tako obilni, izdatni meri. Saj eden glavnih učinkov sv. obhajila je, kakor veste iz katekizma, da zmanjšuje v nas hudo nagnjenje in pomnožuje v nas ljubezen do Boga, utrjuje našo vero in poživlja naše upanje in pomnožuje v nas posvečujočo milost božjo. Slovesno je izrekel sam Jezus Kristus: »Resnično, resnično vam povem, ako ne boste jedli mesa Sinu človekovega in pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi« (Jan. 6, 54). Torej ne bo imel dolgo časa dušnega življenja v sebi, kdor ne bo užival večkrat Jezusa Kristusa v sv. obhajilu — podležel bo, ko bodo prišle nadenj hujše izkušnje. Z Jezusom v srcu, predragi v Gospodu, bodete pa vse premagali. In naj potem vstajajo in divjajo valovi strasti, naj jih nadlegujejo hude izkušnje hudobnega duha, izkušnje nevere in razuzdanosti, naj se upirajo na stene njihovega srca, naj se vsiljujejo, naj se odbijajo, in naj trajajo tudi dalje časa, po cele ure, dneve, tedne, da cele mesece, ničesar se jim ni bati, saj je Jezus pri njih, ljubi dušni gost; in če bi se jim tudi dozdevalo, da jih je zapustil Jezus s svojo pomočjo v tej zmešnjavi izkušnjav, — mladeniči in mladenke, ne obupavajte, — ljubi Jezus vas pusti semtertja same, da se sami nekoliko trudite, sami se bojujete, sami odbijate vse napade. Ali ko je nevarnost največja, tedaj vstane Jezus v vašem srcu in zapove mir hudim izkušnjam in zmagali ste. Glejte, saj je pustil božji Zveličar tudi svoje izvoljene učence sredi razburkanih valov na Genezareškem jezeru, da so se sami trudili in delali, in tedaj, ko je bila nevarnost velika, vstane in zapove vetrovom in nastala je velika tišina.

In če je morda že ta ali oni, posebno mladih ljudi, že padel v boju proti neveri in razuzdanosti ali pa bil hudo ranjen, padel enkrat, dvakrat ali že nešteto krat, naj ne obupava, naj hiti nazaj k milostnemu studentu sv. pokore, naj očisti tam svojo z grehi omadeževano dušo s krvjo nedolžnega jagnjeta Jezusa Kristusa in naj pristopi zopet k sv. obhajilu, naj ga prejema večkrat in naj se poda tako zopet okrepčan s podvojenimi silami v boj, kajti vse premore v Jezusu Kristusu, ki mu daje moč.

V svetopisemski knjigi sodnikov (I. Kralj. c. 5) se pripoveduje, kam so prenesli skrinjo zaveze, tako tudi, da so jo vzeli Filistejci in postavili v tempelj malika Dagona. Ali glej! Drugo jutro najdejo malika na tleh ležati. Filistejci ga postavijo nazaj na prestol, ali drugo jutro leži na tleh v prahu, ves razbit, glava in roke daleč proč od trupla! Gletje, predragi, to se je zgodilo samo radi svetišča skrinje zaveze; glejte, tako bo padel tudi malik nevere in razuzdanosti v vaših srcih, če boste prejemali Jezusa v sv. obhajilu. In če se vzdigne zopet ta malik v vašem srcu, o, povabite zopet Jezusa v sv. obhajilu v svoje srce in padel bo, uničen, razbit, premagan morebiti za vselej sovražnik nevere in razuzdanosti v vašem srcu.

Predragi v Gospodu! Velikega evharističnega papeža Pija X. ni več med nami. Bodimo mu prav hvaležni, da nas je tako navdušeno vedno vabil k angelski mizi in nam ponudil tako močno in izdatno orožje v tem boju življenja. In če je že vse življenje človekovo neprestan boj, poln nevarnosti, velja to toliko bolj ob smrtni uri, ko pride oni odločilni trenutek za vekomaj srečno ali vekomaj nesrečno večnost. Če je celo človekovo življenje nepretrgana veriga izkušnjav, poizkušenj in trpljenja, tedaj se bode to še pomnožilo v smrtnem boju, ko pride nad nas najhujša poizkušnja, smrtni boj. O, tedaj bomo gotovo z velikim hrepenenjem povabili zopet Jezusa v sv. obhajilu kot sveto popotnico v srečno večnost in ločili se bomo potem lahko z mirnim, potolaženim srcem s tega sveta z besedami apostola Pavla: Lep boj sem bojeval, tek dokončal, vero ohranil. Zdaj mi je pa pripravljena krona pravice, pa ne samo meni, marveč vsem, ki ljubijo njegov prihod. Amen. (II. Tim. 4, 12.)

P. G.

Govori za mladeniške Marijine družbe.

I.

Preljubi mladeniči — sinovi Marijini!

Pojdite v duhu z menoj na goro Kalvarijo. Glejte križ! Na njem visi Zveličar sveta in živi zadnje trenutke svojega zemeljskega življenja. Na križu govori poslednje besede — svojo oporo. Pod križem stoji njegova žalostna mati Marija in poleg nje učenec, ki ga je Jezus posebno ljubil — sv. Janez. Apostoli in učenci so zapustili ob tej uri poizkušnje in trpljenja božjega Učenika. Le sv. Janez vztraja pri njem. Vtopljen v globoko žalost stoji pod križem. Pogled mu uhaja na križ in počiva na bolestitih potezih obličja Jezusovega. Žalost Učnikova je tudi njegova žalost. Ozre se tudi na Mater božjo, sočustvujoč z njenim trpečim srcem. Ga li čujete? »Žena, glej tvoj sin!« »Glej, tvoja mati!« Tako govori Sin božji in izroči svojo ljubljeno mater v varstvo sv. Janeza. Mladenič uboga. Zapuščeno Mater božjo vzame k sebi, skrbi za njo, kakor skrbi najboljši sin za svojo mater in jo varuje pred sovražniki. V njeni družbi živi, dokler je Sin ne pokliče k sebi. On je prvi družbenik Marijin, prvi mladenič v Marijini družbi.

Ljubi mladeniči! Tudi vi ste prosili za sprejem v Marijino družbo. Bili ste vanjo sprejeti in sedaj uživate čast, da smete nositi ime: Sinovi Marijini. A ime samo vas še ne stori v resnici Marijinih otrok. Vam se mora tudi na zunaj poznati: Marijini sinovi so. Kje nosite to znamenje? Kje ga je imel sveti Janez? Cerkvni očetje si stavljajo vprašanje: Odkod to, da je Jezus tolikanj ljubil sv. Janeza, da je njemu izročil v varstvo

svojo Mater Marijo, da je njega sprejel v njeno družbo? Odgovarjajo si drug za drugim: Jezus je zato tako ljubil sv. Janeza, ker je bil on mladenič deviško čist, ker je ohranil celo življenje neomadeževano najlepšo čednost, lilijo nedolžnosti in čistosti. S tem se je tolikanj prikupil Jezusu, da ga je sprejel v družbo Marijino. Sv. Janez je prvi družbenik Marijin — vzor mladeniča v Marijini družbi. Da boste dobri Marijini sinovi, ga morate posnemati v sveti čistosti. To je tisto znamenje, ki naj krasi mladeniča v Marijini družbi. Imeti mora in ohraniti in negovati prekrasno cvetko, ljubeznivo čednost svete čistosti. »Vodnik Marijanski« potrjuje to resnico, ko piše: Mladeniške Marijine družbe imajo zlasti ta namen: Mlade ljudi v nevarnih letih mladosti ohraniti na poti nedolžnosti, poštenja in pobožnosti (V. M., 22). Da! Zato ste stopili v vrsto mladeničev Marijine družbe, da ostanete po priprošnji in varstvu Matere božje čisti, nedolžni. Marijini sinovi morajo biti čist rod, ki se blesti v svetlobi svoje čednosti.

Zato sem se namenil, govoriti vam pri mesečnih shodih nekaj govorov o sveti čistosti, njeni lepoti, njenih nevarnostih.

Srce mladeniško, komu naj te primerjam! Pod skalo visoko gori na planini izvira bister studenec. Ta teče naprej in naraste v močan gorski potok. Čista je njegova voda in šumi in skaklja po začrtani strugi po belem kamenju v dolino. Teče naprej, doide veliko reko in z njo skup hiti dalje in dalje proti neizmernemu morju. Podoba je to življenja v srcu mladeničevem. Tudi v tem srcu vse kipi in vre in ga hoče potegniti nekam naprej v nedoločno daljavo. Vzbuja se v njem razne želje. Hrepeni po vsem, kar je dobro in lepo. A oglašča se tudi v njem vihar strasti in divja notri, in med temi strastmi ni zadnja — poželjivost. Gorje potoku, če prestopi začrtano mu strugo. Skali se in preplavi rodovitna polja in cvetoče travnike ter tako pusti za seboj hudo razdejanje. Gorje mladeniču, ki bi si vse dovolil, po čemur mu hrepeni srce, če bi se vdal svoji strasti, ter tako zapustil pot, ki mu jo je začrtal modri Stvarnik. Lepa cvetka sv. čistosti se umaže ali celo usahne; pa tudi v dušah, ki jih sreča, pusti nemir in gnjusobo razdejanja.

Ostani torej, mladenič, potok, ki hiti po začrtani strugi v morje večnosti in ki razveseljuje s svojo čisto vodo srce človekovo. S pomočjo Marijino, ki si se ji izročil v varstvo, se premaguj, brzdaj svoje strasti, da ti ostane srce čisto. Ohrani biser sv. čistosti, ki si ga sprejel od Boga v neskaljeni lepoti! Miren boš, srečen boš. Vesel boš sam, vesela te bo božja mati Marija, vesel te bo ženin čistih duš, Jezus sam, in te peljal veselega v večno veselje.

Anton Hafner.

II.

»Blagor tistim, ki so čistega srca, ker bodo Boga gledali.« Tako je rekel božji Zveličar, ko je govoril o sv. čistosti, jo ljudem priporočal in jih hotel navdušiti zanjo. Sv. čistost naj preveva katoliški svet, naj še posebno cvete po Marijinih družbah. Tudi v vaših srcih, mladeniči, naj pokaže svoj krasni cvet! Najprej pa morate biti na jasnem, koga krasi sv. čistost, o kom lahko rečemo: živi čisto.

Vročega dne v mesecu avgustu leta 1568. je vladala v večnem mestu Rimu globoka, tiha žalost. Kaj neki se je zgodilo? Je-li umrl sv. oče, kardinal ali drug cerkveni dostojanstvenik? Ne. Je pa morda legel k večnemu počitku potomec stare plemenitaške rodovine, ki mu je bila ovila prijazna sreča glavo z vencem zaslug za domovino. Tudi ne. Čemu torej tolika žalost? Povem vam: zatisnil je oči v smrtno spanje komaj 18letni mladenič sv. Stanislav Kostka. Mlad je umrl, a zaljšale so ga čednosti, ki jih pogosto zastonj iščemo pri možeh, ki se jim starost bere na obrazu. Med čednostmi tega angelskega mladeniča nas še posebno zanima ena, namreč sv. čistost. Mlad je bil, v nevarnih letih, ki se marsikak starček spominja nanje z žalostjo v srcu. Sv. Stanislav si je pa znal ohraniti čisto dušo tudi v letih, ko mu je plula vroča, mlada kri po žilah. Delal je pridno, molil in premišljeval resnice svete vere in si tako odgnal nesramežljive misli, ki so mu silile v glavo. Oko mu ni nikdar počivalo na nespodobni sliki. Če je lahkomišljeni tovariš izustil vpricho njega dvoumno, nespodobno besedo, je zardel sv. Stanislav, povetil oči in odšel proč. Če pa to ni bilo mogoče, pravijo, je kar omedlel. Mislite si lahko sami, da tem manj sam ni izpregovoril nesramežljive besede, kaj šele, da bi se bil kdaj mogel pregrešiti v dejanju zoper sramežljivost, ki je varhinja sv. čistosti. Vesele narave je bil in tudi rad šel v družbo. A nikdar ni maral trpeti poleg sebe malopridnih tovarišev. Če je takega opazil v družbi, je odšel.

Sv. Stanislav je mladenič, vzornik čistega mladeniča. Kdor se ravna po njegovem zgledu: on živi čisto. Dragi mladeniči! Dobro veste, da je od naših prvih staršev prišel greh na vse ljudi kot podedovani greh in z grehom vred tudi kazni za greh. Ena izmed kazni, ki nas je zadela že v prvih starših, je nagnjenje k hudemu. Vsak je nagnjen k slabemu in še prav posebno h grehom zopet sv. čistost. Tako uči nezmotljiva sv. vera. To je povedal tudi paganski pesnik, ko je zapisal besede: »Vidim, kaj je prav, in poznam, da je tako prav; a vendar delam to, kar je slabo.« To čutite, mladeniči, tudi vi. Vzbujaajo se vam, tudi proti vaši volji, nesramežljive, nečiste misli. Včasih pridejo s silo viharja, ki bi se mu kmalu nihče ne mogel ustaviti. Glejte, to so nečiste i z k u š n j a v e. Pridejo, kakor rečeno, včasih same

od sebe, iz izprijene človeške narave, našega hudega sovražnika, ki tiči v nas samih. Vzbudijo se tudi take izkušnje v srcu mladeniča, ko sliši grdo besedo, ko bere umazano berilo, ko pase oči po nesramežljivi sliki. Prihajajo torej te izkušnje od zunaj od hudobnih ljudi, ki jim pravimo hudobni svet. Hudobni svet vabi in zapeljuje v greh; on je drugi sovražnik duš in ne redko v službi tretjega, prav hudega sovražnika, hudobnega duha, »ki hodi,« da govorim z besedami sv. pisma, »kakor rjoveč lev okoli in išče, koga bi požrl«. To je trojen vir nečistih izkušenj. Če v izkušnje privolimo, nastane greh: nespodobne misli. Iz misli se rode nečiste želje, da bi storili, kar žali čistost in sramežljivost. Iz želj se pa spočno nečista dejanja: besede, pogledi itd. Veste torej, kaj ne, kaj so to: nečiste izkušnje. Izkušnje same po sebi še niso greh. Kdor se jim stanovitno ustavlja, si spleta venec plačila v nebesih. Kdor se jim ne ustavi, privoli vanje in tako greši. Greh stori v mislih, željah, dejanju. Mladenič, ki ljubi svojo neumrjočo dušo, ne privoli nikdar v take izkušnje in o njem rečemo: on živi čisto. Kakšen in kolik greh so nečiste misli, želje, dejanja, med katere štejemo poglede, branje nespodobnih spisov, besede itd.? Izkušnje niso greh. Sicer pa velja: misli, dejanja, ki jih narekuje potreba ali sila, niso greh. Če imamo misli, želje, dejanja iz radovednosti, lahko-mišljenosti, pa brez slabega namena, so mali greh. Kdor pa ima pri tem slab namen, da bi užival grdo veselje, stori smrten greh, četudi bi bilo to le za trenutek. Kdor bi s tem drugega pohujšal, ga zapeljal v greh, ima sam tak greh, kakor je vanj drugega zapeljal.

Upam, da ste me razumeli. Mladenič, ki se, prevzet strahu božjega, ustavlja nečistim izkušnjam, je čist mladenič. Če se jim vedno ustavlja, dobi s tem neko lahkoto, da se vselej lahko ustavi in tudi veselje, da se rad ustavi. Tak mladenič je torej čist mladenič, v srcu mu vlada čednost sv. čistosti.

Dragi mladeniči! Brez nečistih izkušenj ne boste nikdar. Še v poznih letih vam jih bo pripustil neskončno modri Bog. Nihče naj ne misli, da ima samo on vojsko s samim seboj. Vsi smo sinovi Adamovi in Evini, iz sveta ne moremo, tudi ne uteči staremu sovražniku, hudobnemu duhu. Kaj vam povem! Sam sv. Pavel, od Boga izbrani apostol in svetnik, toži o vročih bojih, ki jih mora bojevati zoper hudo poželenje, zoper nečiste izkušnje. »Angel satanov,« pravi, »mi je bil dan, ki me udarja.« Trikrat je prosil Boga, naj mu izdere to želo, naj ga reši hudih izkušenj, Bog ga pa ni rešil, češ: »Zadošča ti moja milost.« Povedal mu je s tem: zadosti milosti ti ponujam; če jih boš rad sprejemal, te nikdar izkušnje ne bodo premagale, nikdar ne boš privolil vanje. Mladeniči! To velja tudi vam. Izkušnje bodo vedno prihajale, a ustavljajte se jim. Zadosti pomoči boste prejeli od Boga, da se jim boste vselej lahko ustavili. Pomagala

vam bo v tem boju vaša nebeška mati Marija. Ona vam bo izprosila pri Bogu pomoč, da boste ohranili lilijo sv. čistosti. Zato pogum! Za bojem pride zmagá, za zmagó — plačilo.

Anton Hafner.

III.

Ste že videli lepo sliko Marijino? Umetniki-slikarji so kar tekmovali med seboj, kdo bi mogel lepše naslikati Marijino podobo. Vsak jo je skušal tako naslikati, kakor se je zdela njemu najlepša. Če niste videli druge podobe, ste gotovo videli ono, ki jo je ustvaril eden največjih slikarskih mojstrov, Rafael. Umetnik se je zamislil v besede, ki jih je zapisal v Skrivnem Razodetju sv. evangelist Janez: In veliko znamenje se je prikazalo na nebu: Žena s solncem obdana in luna pod njenimi nogami, in na njeni glavi venec dvanajstih zvezd, ter naslikal prekrasno sliko Brezmadežne. A bolj kakor more povedati vsaka tudi najlepša slika, je bila lepa Marija. Lepoto ji je dalo njeno devištvó; ostala je devica pred porodom, ob porodu in po porodu. Mladeniči! V Marijini družbi ste. Zato morate posnemati Marijo in še posebno v njeni sveti čistosti. Saj je sv. čistost tako lepa čednost, lepa v očeh človeških, prelepa v očeh božjih in ljubljena na tem in na onem svetu.

Lepota sv. čistosti se je kazala v življenju sv. Stanislava Kostke, ki sem vam o njem že govoril. Čist je bil in sramežljiv in zato so ljudje rekli o njem: angel je. Slehernemu človeku se je prikupil njegov lepi obraz, ker je odsevala iz njega dušna čistost. Tako se je prikupil angelski mladenič, da ga še po smrti niso mogli pozabiti. Trumoma so romali na njegov grob in poljubovali njegove svete ostanke ter se mu priporočali v molitvah. A motil bi se, kdor bi menil, da je le čisti sv. Stanislav ljudem tako dopadel. Vsakega čistega mladeniča spoštuje pаметen in pošten človek. Čistost dá mladeniču posebno prikupljivost. Čistost radi primerjajo beli liliji. Kakor cvetoča lilija izvabi oko, da se nehote ozre nanjo in jo občuduje, tako vzbudi tudi čista mladeničeva duša v srcu čut svetega spoštovanja. In kakor bela lilija razširja daleč na okoli svoj duh, tako tudi čista duša daleč na okoli vabi s svojo lepoto k posnemanju.

Lepa je čista duša v očeh človeških, kaj šele v očeh božjih. Sam Sv. Duh se čudi nad njeno lepoto in jo hvali: »Kako lep je čist rod v svetlobi svoje slave. Zakaj njegov spomin je slaven pri Bogu in pri ljudeh.« Čiste duše so podobne angelom, podobne na poseben način Jezusu, ki je ženin čistih duš. V njih se zrcali lepota božja, v njih odseva žarek tiste lepote, ki bo krasila izvoljence v večnolepih nebesih. Sv. Katarini Sijenski je pokazal Jezus čisto dušo. Ta pogled jo je tako prevzel, da je vzkliknila: »Gospod, ako ne bi vedela, da je en sam Bog, pa bi mislila, da je ta duša Bog.« Arski župnik, Janez Vianey,

tako lepo pripoveduje: »Tri božje osebe stopijo z nebes, da občudujejo lepoto čiste duše in dihajo njen prijeten vonj. V taki duši vlada večna pomlad. Lep je pogled na rosne kapljice, ki se v njih lomijo solčni žarki, a vsa lepša je lepota čiste duše.«

Jezus, Bog sam torej, je ljubil, silno ljubil čiste duše. Krog njega so bili zbrani pri zadnji večerji apostoli. Pa le eden mu je smel sloneti na prsih. Bil je to deviškočisti sveti Janez. Le njemu je dovolil to srečo, da mu je izvabil iz božjega srca one skrivnosti svete vere, ki jih je zapisal v svetem evangeliju in ki jih pri drugih evangelistih zastonj iščemo. In komu je izročil na križu svojo mater, Devico vseh devic? Mar sv. Petru, ki ga je postavil za poglavarja apostolov in cele katoliške Cerkve? Ne. Le edino čistodeviško dušo sv. Janeza je smatral vredno, ki naj ji izroči v varstvo svojo deviško Mater.

Jezusa so peljali pred kralja Heroda. Ta je bil vesel, ker bi ga bil rad videl in ker je upal, da bo storil vpričo njega kak čudež. Jezus stopi pred kralja. Ta ga izprašuje — a ne dobi nobenega odgovora. Pa bo vendar Jezus kaj odgovoril in storil kak čudež, morebiti se s tem reši. Zastonj tega pričakujemo. Jezus mu ne privošči niti ene besedice. On, ki je dal odgovor krivičnemu Pilatu, on, ki je odgovoril sirovemu hlapcu, ki ga je bil udaril, on ne izpregovori pred kraljem Herodom besedice! Zakaj ne? Ker je bil Herod prešestnik, ki je živel z ženo svojega brata v prešestni zvezi. Zato ga ni imel vrednega, ki bi mu odgovoril.

Tako je ljubil Jezus na tem svetu čiste duše in tako pokazal stud do nečistnikov. Za mater si je izbral najčistejšo Devico, za variha si izvolil deviškega sv. Jožefa, za najljubšega učenca deviško čistega sv. Janeza. Tudi v nebesih bo predvsem ljubil čiste duše. Sam je rekel: »Blagor tistim, ki so čistega srca, ker bodo Boga gledali.« On sam, ženin čistih duš, jih bo čakal pri nebeških vratih in jih pozdravil: »Pridite, plačilo za svoj trud boste prejeli!« In potem bodo hodili za njim, nebeškim Jagnjetom, in bodo peli novo pesem, ki je nihče ne zna peti razen deviških duš, onih, ki so odkupljeni od tega sveta, ki se niso omadeževali na zemlji.

Dragi mladeniči! Ni li zares lepa cvetka svete čistosti? Je. Če je lepa, ali je ne boste ljubili? Kar je lepo, človek ljubi že po svoji naravi. Kako veselje ima nedolžna deca nad lepimi cveticami. Mladenič ljubi lepo obleko, čvrstejšega konja. Gospodarju ugajajo lepa polja, ima veselje nad lepo živino. Sv. čistost je tudi lepa. Ali je ne boste vzljubili? Srce človeško je ustvarjeno, da ljubi. Srce naše mora ljubiti. Le poglejte naokoli. Nekateri ljubijo Boga in to, kar je Bogu všeč, čednostno življenje in vse, kar je dobro in lepo. Drugim je pa bolj všeč greh in grešne naslade in zato Boga ne ljubijo. Ker torej morate ljubiti,

ljubite Boga in čednosti in med temi še posebno sv. čistost. Zato jo pa ljubite iz vsega svojega srca. Živite čisto. Vaše duše bodo potem lepe, lepe v očeh ljudi, lepe v očeh božjih in bodo uživale v večnosti večno Lepoto.

Anton Hafner.

Pogled na slovstvo.

A.

1. **Temelji krščanstva.** Deset apologetično dogmatičnih govorov. Spisal dr. Ivan Svetina. Ponatisk iz »Duh. Pastirja«, Str. 42. Ljubljana, 1914. Založila Katoliška Bukvarna. Cena 80 vin.

Dva ciklusa govorov, objavljenih v lanskem letniku »Duh. Pastirja«, sta izšla v ponatisku, namreč govori »Temelji krščanstva«, ki jih je spisal dr. Iv. Svetina, in dr. M. Opekovi »Šest postnih govorov«. O dr. Iv. Svetinovi govori piše ocenjevatelj v »Slovincu«, št. 285 in 289: »Apologetičnih govorov imam pri nas še malo in vendar so prav potrebni danes, ko se tako hitro širijo razne zmote. Zato je prav primerno, da je Katoliška Bukvarna dala ponatisniti iz »Duh. Pastirja« omenjene govore, da pridejo v roke tudi tistim, ki niso naročniki našega homiletičnega lista.

Ti govori pojasnjujejo šest temeljnih resnic, ki so podlaga katoliške vere in krščanskega življenja. Namenjeni so v prvi vrsti izobražencem, a tudi naše nadarjeno in ukaželjno ljudstvo jih bo rado in s pridom poslušalo. Pisatelj jih je govoril v velikih počitnicah l. 1912, na Breznici. Porabni so kot ciklus v vsakem letnem času. Dasi apologetični, nikakor niso bojeviti, ne navajajo in ne pobijajo raznih ugovorov proti veri, kar bi utegnilo buditi dvome, ampak pozitivno uče, kar spoznanje pogloblja in za resnico navdušuje. Knjižica je primerna tudi kot poučno berilo in naj bi se nahajala v vsakem izobraževalnem društvu.

2. **Šest postnih govorov.** Spisal dr. Mihael Opeka. Ponatis iz »Duh. Pastirja«, Str. 34. Ljubljana, 1914. Založila Katoliška Bukvarna. Cena 60 vin.

Ocenjevatelj v »Slovincu« (št. 285) piše o imenovanih postnih govorih: — »Naslovi dr. Opekovi govorov so: Vera ali nevera. — Mrtva in mrzla vera. — Jezus Kristus, naša vera in ljubezen. — Dedinja Gospodovega bogastva. — Pokorščina v pokori. — Nevaren sovražnik. — Obravnavajo torej prav važna vprašanja našega časa: o neveri, verski mlačnosti, o božanstvu Kristusovem, o cerkvi, o spovedi in o strahu pred ljudmi. Te govore je imel pisatelj v ljubljanski stolnici leta 1909. So prav govorniško izdelani, polni govorniških figur, v jedrnatem slogu, poživljeni z mnogimi zgledi našega časa. Krasen je zlasti govor o božanstvu Kristusovem, kjer tako lepo nariše sliko našega najboljšega prijatelja. Govori so porabni za mnoge naše prižnice po Slovenskem in primerno darilo za dijake in izobražence sploh.

3. **Glasilo Ljubljanskih župnij.** Letnik I., 1914. Številka 9. Strani 68. Odgovorni urednik P. H. Sattner. Založile Ljubljanske župnije. Tisk Zadrugne tiskarne v Ljubljani.

Tako se imenuje list, ki izhaja za pospeševanje dušnega pastirstva v Ljubljani. Namen ima, objavljati red božje službe: glede sv. maš, pridig, izrednih pobožnosti itd., imena rojenih, umrlih in poročenih, in prinašati kratke članke verske in apologetične vsebine. — Očetje frančiškani so z listom prvi začeli, in sicer najprej samo za svojo župnijo. Takoj pa so se pridružile tudi vse druge ljubljanske župnije, tako da je že druga številka izšla kot glasilo vseh župnij.

O izredni važnosti dušnega pastirstva v velikih mestih je govoril »Duh. Pastir« l. 1911., ko je naš sotrudnik J. Dolenc podal vsebino dr. H. Swobodove knjige »Großstadtseelsorge« (Duh. Past. l. 1911, str. 267—275). Takrat je pisal naš list: »Mesta vplivajo na celo deželo. »Toliko prak-

tičnega krščanstva bomo imeli, kolikor se bo delovalo v kulturnih središčih dušnopastirsko.» (Swoboda o. c. 450.) — Krščanstvo je posvetitev človeštva Bogu. Posvetiti pa moramo Bogu vse človeštvo, torej tudi meščane. Ne smemo se bati nobenih žrtev, kajti brez žrtve se ne zgodi nič velikega, nič trajnega na svetu. Nespametno bi bilo obupati nad velikomestnim dušnim pastirstvom. Velikomestno dušno parstirstvo se bode šele pričelo (Swoboda o. c. 40). Katoliška Cerkev tudi za mesta nima drugega programa kot »instaurare omnia in Christo«. — Ne gre pa to delo hitro. Treba je potrpežljivosti. Tudi Gospod je tožil radi mesta Jeruzalema. »Volui te congregare«, je rekel Zveličar.

Zelo važen moment v dušnem pastirstvu v mestih je osebni stik duhovščine z ljudstvom. Swoboda ga imenuje »dušo dušnega pastirstva« (o. c. 241). Ne smemo misliti, da je to kaj novega. To načelo je postavil že Jezus Kristus. Tridentinski cerkveni zbor je prizival na to dolžnost duhovnikov. Predpisal je tudi knjigo, v kateri naj se popisuje življenje, značaj in navade ljudstva. Znan je ta »liber vitae« — status animarum. Župnik, ki vodi to knjigo, mora poznati ljudi osebno. — Bistvo župniške službe je torej osebni stik z ljudstvom. Kakšen naj bode ta stik? Ne politični, ne samo družabni, ne gostilniški, temveč oni stik, ki se peča z nadnaravnimi vprašanji duševnega življenja (Swoboda 259, 260). — Tak stik je gojil naš Gospod. Temu idealu se je približal tudi sv. Pavel. Citajmo njegova pisma — najboljši duhovnikov »vademecum«. Sv. Pavel je zapisal besede: »Omnia omnibus factus sum« (I. K. 9, 22), in to je ona skrivnost, ki jo tako vneto razlaga in priporoča pisatelj Swoboda.

In ker v obširnih mestnih župnijah imenovanega stika v vseh slučajih ni mogoče doseči, zato naj ga vsaj nekoliko nadomestuje tiskano glasilo.

»Glasilo Ljubljanskih župnij« je l. 1914. prav izborno izvrševalo to nalogo. Članki apologetične in verske vsebine, zlasti o sv. zakonu, so bili prav temeljiti. »Glasilo« je, kolikor je mogoče soditi, tudi doseglo svoj namen, ker se ga je samo pri eni ljubljanski cerkvi razdelilo in plačalo nad 800 izvodov. Upamo, da se bode list v prospeh dušnega pastirstva v Ljubljani tudi nadalje tako lepo razvijal.

A. S.

B.

Frohe Botschaft in der Dorfkirche. Homilien für Sonn- und Feiertage. Von dr. Karl Rieder. Vierte und fünfte Auflage. 8°. (XIV + 278 str.) Nevez. K 3'60, vezano K 4'80. Herdersche Verlagsbuchhandlung in Freiburg und Wien.

Ze povodom prve izdaje je Duh. Pastir knjigo toplo priporočil. (Duh. Pastir, l. 1912, str. 176.) Pisatelj pove sam, da je namen teh homilij, pokazati, kako lepo se dajo obdelati teksti starega in novega zakona, nedeljski listi in evangeliji, ter primerno uporabiti za današnje razmere. Pisatelj je dosegel svoj namen z danimi vzorci. Kajti tekste je krasno obdelal in iz njih sklesal lepe, a zelo poljudne govore za ljudstvo, v katerih vpleta z največjo jasnostjo in preciznostjo razna praktična navodila za krščansko življenje, kar zopet priča o pisateljevih dušnopastirskih zmožnostih in izkušnjah. Pisatelj se je namenoma ognil znanega patosa in govorniškega pompa, ki tako zelo otežkočuje prebavo nemških pridigarjev. Ovul je popolnoma v duhu pisateljev sv. pisma s preprosto in domačo besedo, s prizori kmečkega in delavskega življenja dogmatične in pravne nauke sv. Cerkve, tako da so vsakemu poslušalcu lahko umljivi. Uvod je povsod razmeroma z znamenitostjo praznika in obdelujočo stvarino vznesen ali preprost; izpeljava govorov pa naravnost umetniška in mojstrska; aplikacija povsod neprisljuna, v srce segajoča in prepričevalna. Slog lapidaren, jezik domač in popularen. Duh, ki veje iz teh homilij, je kristalnočist katoliški duh, poln življenja in sladkosti.